«ОҚ ОЛТИН»-У ҒАЛЛАГА КОН ЎЗБЕКИСТОН, СЕНГА ТАБРИК, СЕНГА ЗАФАР, БАХТ-У ШОН

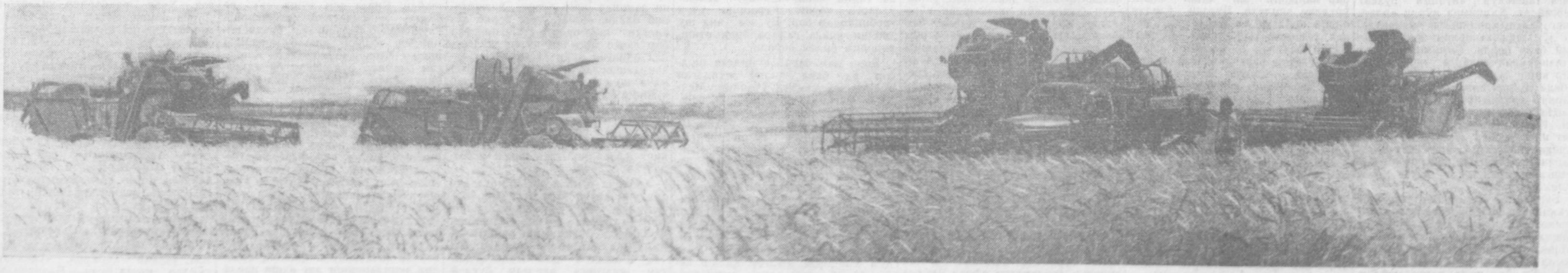

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИГА, ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИГА,

Ўзбекистоннинг колхозчиларига, совхозларнинг ишчиларига, қишлоқ хўжалиги мутахассисларига, барча меҳнаткашларига

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Ўзбекистоннинг колхозчиларини, совхозлари ишчиларини, қишлоқ хўжалиги мутахассисларини, партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг, ишлаб чиқариш бошқармаларининг ходимларини, барча меҳнаткашларини меҳнатда эришилган катта ғалаба — давлатга дон сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилганлиги билан қизғин табриклайдилар. Ватан омборларига пландаги 15,3 миллион пуд ўрнига 35 миллион пуд дон тўкилди. Республика хўжаликлари бутун 1963 йилда тайёрланганидан 16,4 миллион пуд кўп ғалла сотдилар. Колхозлар ва совхозларнинг меҳнаткашлари бу йил ғалла сотишни камида 40 миллион пудга етказишга қарор қилдилар.

Ғалла етиштириш ва уни давлатга сотишни кўпайтириш юзасидан ўз зиммаларига олган мажбуриятларини муддатидан илгари бажарган Сирдарё, Самарқанд, Қашқадарё ва Тошкент областларининг колхозлари ва совхозлари қишлоқ хўжалигини интенсивлаш учун курашда катта муваффақиятларга эришдилар.

Республика колхозлари ва совхозлари давлатга қоракўл тери ва пилла сотиш планларини ҳам бажардилар. Гўшт ва сут етиштириш ҳамда сотиш юзасидан белгиланган топшириқлар муваффақиятли бажарилмоқда.

Бу муваффақиятлар колхозчилар ва совхозлар ишчиларининг фидокорона меҳнат қилганликлари, дон экинларини парвариш қилишнинг илғор, прогрессив усуллари кенг қўлланилганлиги, минерал ўғитлар ва техникадан анча самарали фойдаланилганлиги натижасида қўлга киритилди. Республика колхозлари ва совхозларида кейинги йилларда суғориладиган ерларда донли экин майдонларини кенгайтириш ҳамда ихтисослаштирилган дончилик ва шоликорлик совхозлари ташкил этиш соҳасида катта ишлар қилинди.

Республикада суғориладиган ерларнинг ҳар бир гектаридан юз центнер дон ҳосили олиш учун оммавий ватанпарварлик ҳаракати кенг авж олиб кетди. Комсомол-ёшлардан иборат кўпгина бригадалар ҳозирнинг ўзидаёқ гектаридан 40 — 50 центнер ва ундан ошириб буғдой ва арпа олдилар. Бу бригадалар ана шу майдонларнинг ўзига такрорий экинлар экиб, иккинчи марта юқори ҳосил етиштириш йўлида жонбозлик билан ишламоқдалар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети шуни мамнуният билан қайд қиладиларки, дон ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтириш республикада мамлакатда энг қимматли техника экинини етиштиришнинг асосий базаси бўлган пахтачиликни ривожлантириш билан бирга муваффақиятли қўшиб олиб борилмоқда.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари ўз зиммаларига олган қўшимча мажбуриятларини бажарадилар ва давлатга камида 40 миллион пуд дон сотадилар, шунингдек пахта, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштириш юзасидан белгиланган топшириқларни ҳам муваффақиятли бажарадилар, деб қаттиқ ишонч билдирадилар. Бу эса Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллиги шарафига совет халқига тайёрланган муносиб армуғон бўлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

ҒАЛЛА ФРОНТИНИНГ ҚАҲРАМОНЛАРИ

Ўртоқ Б. ШАРИПОВ

«Кўкорол» совхозининг илғор комбайнчиси.

Ўртоқ С. ТИШЕНКО

«Кўкорол» совхозининг илғор комбайнчиси.

Ўртоқ Т. ЯХШИБОЕВ

Оққўрғондаги «Коммунизм» колхозининг илғор комбайнчиси.

В. Салов фотолари

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 161 (2709). | Якшанба, 16 август 1964 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ТАЙЁРМИСИЗ

Совет мактаби коммунистик таълим-тарбиянинг ҳақиқий ўчоғидир. Бу ерда ёш авлод таълим олади, ўсиб улғаяди, вояга етади. Мактаблар фарзандларимизга меҳнатга, билимларга муҳаббат хисларини сингдиради. Шунинг учун ҳам мактабга бўлган умумхалқ эътибори тобора кучайиб бормоқда. Мактаб иши — ҳамманинг иши бўлиб қолди.

Ёш авлодни ҳар томонлама билимдон, меҳнатсевар қилиб тарбиялаш учун партия ва ҳукуматимиз оталарча ғамхўрлик кўрсатаяпти. Яқиндагина ўз ишини тамомлаган СССР Олий Совети сессиясининг ўқитувчилар маошини ошириш ҳақидаги қарори мактаб тўғрисида, педагоглар тўғрисида, умуман таълим-тарбия ишларини янада яхшилаш тўғрисида буюк ғамхўрлик бўлди. «Партия янги инсонни тарбиялашни жамиятни коммунистик асосларда қайта қуришнинг энг муҳим иши деб билади, — деди Н. С. Хрушчев. — Мактаб — халқ маънавий маданиятининг пойдеворидир. Ҳозирги шароитда унинг роли янада ортмоқда».

Янги ўқув йилига пухта тайёргарлик кўриш — мактаблар ишининг муваффақиятини таъминлайдиган муҳим вазифалардан биридир. Шу сабабли областимизнинг кўпчилик мактабларида янги ўқув йилига барвақт тайёргарлик кўрилди. Янги мактаб бинолари ва қўшимча синф хоналар қуриш ишларига алоҳида аҳамият берилди. Ўтган ўқув йилида областимизда 750 га яқин умумий-таълим мактаблари ишлади. Янги ўқув йилида эса уларнинг сони янада ортади. Фақат қишлоқ мактабларида меҳнаткашларнинг 23 мингга яқин фарзанди таълим олади. Мактаб-интернатлар, ишчи ва қишлоқ ёшлари мактаблари тармоқлари кенгаяди. Областимиз қишлоқларида бир нечта янги мактаб бинолари қад кўтаради. Калинин районининг Қибрай, Ўрта Чирчиқ районининг Туйтепа посёлкаларида қурилган мактаблар биринчи сентябрдан фойдаланишга топширилади. Орджоникидзе, Бўка посёлкалари аҳолиси ҳам биринчи сентябрга янги совға оладилар. Бу посёлкаларда ҳар бири 964 ўқувчига мўлжалланган мактаблар ишга тушади.

Бекободликларнинг мактабларни янги ўқув йилига намунали тайёрлаш юзасидан қабул қилган социалистик мажбуриятлари Тошкент қишлоқ область партия комитети томонидан маъқулланди ҳамда бу ташаббусни кенг ёйиш тавсия этилди. Район жамоатчилиги ўз сўзининг устидан чиқди. Мавжуд 42 та мактабнинг ҳаммаси сифатли ремонт қилинди. Мактаблар дарсликлар билан тўла таъминланди. Эндиликда райондаги 27 та мактабда машғулотлар фақат бир сменада олиб борилади.

Яхши ташаббус қанот ёзди. Бу ибратли ҳаракатга Калинин, Оққўрғон ва Ўрта Чирчиқ районлари жамоатчилиги ҳам якдиллик билан қўшилдилар.

Янги мактаб бинолари ва қўшимча синф хоналари қуриш ҳамда уларни ўз вақтида фойдаланишга топшириш ва умуман янги ўқув йилига пухта тайёргарлик кўриш давлат аҳамиятига эга бўлган муҳим вазифадир. Бироқ, областимизнинг айрим районларида бу иш қониқарсиз олиб борилаяпти. Тошкентда янги мактаб биноларини қуриш планининг бажарилмай келинаётгани ачинарли бир холдир. Айниқса, пойтахтнинг Фрунзе, Чилонзор районларида тайёргарлик ишлари суст. Кўпчилик мактаблар ўқув қуроллари ва дарсликлар билан етарли таъминланмаган.

Юқори Чирчиқ районидаги кўпчилик мактабларда ҳам янги ўқув йилига тайёргарлик ишлари ўз ҳолига ташлаб қўйилган, айрим мактабларда ҳали ремонт ишларига киришилганича йўқ. Бундай ачинарли аҳволни Янгийўл район мактабларида ҳам кўриш мумкин.

Қурилиш ва ремонт ишларининг суст олиб борилаётганлиги мактабларнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлашга салбий таъсир этаяпти, машғулотларни бир сменага кўчириш учун имкон бермаяпти.

Дарсларнинг ҳар томонлама пухта бўлиши таълим-тарбия ишида асосий омилдир. Шундай экан, ўқитишнинг муваффақиятини таъминлайдиган барча ишларни ўз вақтида амалга ошириш лозим.

Мактаблар янги ўқув йилига ҳар томонлама тайёр бўлиши керак. Кабинетлар, устахоналар, ўқув қуроллари билан тўла жиҳозланиши лозим. Ўқувчиларни дарсликлар, ўқитувчиларни программа ва қўлланмалар билан етарли таъминлаш шу куннинг муҳим вазифасидир.

Мактаб иши — умумхалқ ишидир. Шунинг учун ҳам мактабларни янги ўқув йилига намунали тайёрлаш ишига партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, халқ маорифи органлари, мактабларнинг ўқитувчилар коллективлари ва бутун жамоатчилик яқиндан ёрдам бериши керак.

Янги ўқув йилини зўр уюшқоқлик ва пухта тайёргарлик билан кутиб олайлик.

Н. С. ХРУШЧЕВ ЦЕЛИНОГРАДДА

ЦЕЛИНОГРАД ОБЛАСТИДАГИ ШЎРТАНДИ. 14 август. **(Матбуот группаси).** КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев бугун Бутуниттифоқ ғаллачилик хўжалиги илмий-тадқиқот институтини бориб кўрди. КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Поляков, шунингдек Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Ю. Юсупов, Қозоғистон ССР Министрлар Советининг раиси Д. А. Кунаев, Қўриқ ўлка партия комитетининг биринчи секретари Ф. С. Коломиец, Ўлка ижроия комитетининг раиси В. В. Мацкевич Н. С. Хрушчев билан бирга институтга бордилар.

Н. С. Хрушчев юксак унумли ясси ишлайдиган машиналар билан танишди. Бу машиналар институт далаларида Қўриқ ўлка машина-синаш станцияси томонидан синаб кўрилмоқда. Ясси қирқадиган культиваторлар, лушчильник—сеялкалар, оғир ва енгил дискали бороналар, ҳосилни поток усулида ўриб-йиғиб олишга мўлжалланган тиркаладиган ағдарма веялкалар ва бошқа техника ишлаб турган пайтида намойиш қилинди. Бу машиналарнинг кўпчилиги нами етарли бўлмаган тупроқни ишлашга яхши мослашгандир.

Сўнгра Н. С. Хрушчев ишлаб чиқариш экинларини, селекция ва тажриба участкаларини кўздан кечирди: у турли навларнинг ҳосилдорлиги, олдин экиладиган экинларни танлаб олиш, минерал ўғитларнинг самараси билан қизиқди. В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг академиги В. П. Кузьмин, институт директори А. И. Бараев, илмий ишлар бўйича унинг ўринбосари С. С. Здобников, Қўриқ ўлкадаги машина-синаш станциясининг директори М. Х. Репников машиналар ёнида ва далада изоҳ бериб туришди.

Н. С. Хрушчев даладан институт шаҳарчасига томон йўл олди. Бу ерда ишчи ва хизматчилар уни самимий кутиб олдилар. Клубда Н. С. Хрушчев институтнинг илмий ходимлари ва мутахассислари билан суҳбатлашди.

Н. С. Хрушчев институт коллективига илмий ишда муваффақиятлар тилади.

Н. С. ХРУШЧЕВ ҚИРҒИЗИСТОНГА КЕЛДИ

ФРУНЗЕ, 15 август. **(Матбуот группаси).** Мамлакат бўйлаб сафар қилаётган КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев бугун Қирғизистон ССР пойтахти Фрунзе шаҳрига келди. У билан бирга КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Поляков ҳам бу ерга келди.

Аэродромда Н. С. Хрушчевни Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Т. Усубалиев, Қирғизистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Т. Кулатов, республика Министрлар Советининг Раиси Б. Мамбетов, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари М. А. Гаврилов ва бошқа раҳбар ходимлар, меҳнаткашларнинг вакиллари кутиб олдилар.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев аэродромдан шаҳарга қараб йўл олди. Йўлда неча минглаб меҳнаткашлар азиз меҳмонни табриклаб турдилар.

Н. С. Хрушчев шаҳардаги янги уй-жой кварталларини кўздан кечирди.

АЛМАШИНАДИГАН САҲИФАЛАР

«Тошкент ҳақиқати» газетаси алмашиниб турадиган махсус саҳифаларининг навбатдаги сони чиқди. Газетамизнинг бугунги учинчи бети икки хил нусхада босилди.

Саноат ходимларига мўлжалланган саҳифада «Тўйга тўёна билан келайлик!» умумий сарлавҳа остида берилган саҳифа материалларида Тошкент шаҳар партия комитети ташкилий ишлар бўлимининг мудири **А. Шчербаков**нинг «Коммунистнинг ҳаёт қонуни», «Госсредазстрой» инженери **М. Султонов**нинг «Бир устозга икки шогирд», «Тошкент ҳақиқати»нинг штатсиз мухбири **И. А. Аҳмедов**нинг «Депутат бошлиқ бригадада» номли мақолалари босилган. Шунингдек саҳифада областимиз саноат корхоналаридан олинган хат-хабарлардан фойдаланилган.

Қишлоқ хўжалик ходимларига мўлжалланган саҳифада: «Гидропоникага кенг йўл» умумий сарлавҳа остида Ўзбекистон сабзавот-полиз экинлари ва картошка илмий-тадқиқот институтининг бўлим мудири **В. Волков**нинг мақоласи босилган.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

Греция бош министрининг мактуби

НЬЮ-ЙОРК, 14 август. (ТАСС). Греция бош министри Папандреу Туркия бош министри Иненюга йўллаган жавоб мактубида унинг Кипр масаласи юзасидан бевосита Греция-Туркия музокаралари ўтказиш ҳақидаги таклифини рад этди. Папандреу Кипр проблемасини БМТ воситачилигида ҳал этиш тарафдори эканлигини билдирди.

Греция Кипр проблемасининг тинч ҳал этилиши учун курашади.

ҲАЁТ УЧУН ХАТАРЛИ «ЁРДАМ»

НИКОЗИЯ, 14 август. (ТАСС). Соғлиқни сақлаш министрлиги АҚШ дан олинган қон плазмаси фойдаланиш учун яроқсиз эканлигини хабар қилди. Бу плазма 12 йил олдин тайёрланган бўлиб, шу сабабли ярадорларнинг ҳаёти учун хатарли экан. Кипр ана шу «ёрдам»ни олишдан воз кечди.

БЕҒАРАЗ ЁРДАМ

НИКОЗИЯ, 14 август. (ТАСС). Кеча совет ҳаво лайнери «ИЛ-18» бу ердаги халқаро аэродромга қўнди. Туркия самолётларининг Кипрдаги тинч шаҳар ва қишлоқларни ваҳшиёна бомбардимон қилган пайтда зарарланган киприликларга ёрдам бериш учун ана шу самолёт Совет Иттифоқидан икки тонна дори-дармон ва консерва қилинган қон келтирди.

Болгариядан ҳам 630 килограмм дори-дармон олинди. Германия Демократик Республикаси ҳукумати бомбардимон вақтида ярадор бўлган ва шикастланган кишиларнинг ҳаммасини ўз касалхоналарида жойлаштиришни таклиф этди.

КОНГОДА АМЕРИКА ҚУРОЛ-ЯРОҒЛАРИ

ПАРИЖ, 14 август. (ТАСС). Американинг тўртта оғир транспорт самолёти Леопольдвилга қўнди. Бу самолётларда Чомбе ҳукумати конголик қўзғолончиларга қарши курашда фойдаланаётган Америка қурол-яроғлари ва ўқ-дориларининг навбатдаги туркуми Конгога етказиб берилди. Америка транспорт самолётларининг бортида ҳарбий техника билан бирга АҚШ ҳарбий хизматчиларидан юз киши ҳам келди. Франс Пресс агентлиги мухбирининг хабар беришича, бугун Леопольдвилга Американинг вертолетлар ортилган яна учта транспорт самолёти келиши кутилади.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

◆ АҚШ юстиция министри Роберт Кеннеди Нью-Йорк штатидан сенатга ўз номзодини овозга қўйишга қарор берди. У келгуси ҳафтада ҳозирги вазифасидан истеъфо бериш ниятида эканлигини айтди.

◆ Ёлғон хабар тарқатганлиги учун Англия радио эшиттириш корпорацияси Би Би Сининг Никозиядаги мухбири мамлакатдан сургун қилинганлигини Кипр ҳукуматининг вакили билдирди.

◆ Қитъалараро «Титан—2» баллистик ракетаси АҚШнинг Ванденберг ҳарбий ҳаво базасидан (Калифорния) Тинч океан районига учирилди.

◆ Шарқий Покистонда қарийб 4,3 миллион киши сув тошқинидан зарар кўрди. Табиий офат рўй берган районда дарёлар сувининг сатҳи кўтарилмоқда. 36 минг гектардан кўпроқ майдондаги экинларга жиддий зарар етди.

◆ 12 августда Сайгон яқинида вертолетни бошқариб борган америка офицери ўлдирилди. Вертолетда Жанубий Вьетнам солдатлари бор эди. Шундай қилиб, бу йил Вьетнамда ҳалок бўлган Америка ҳарбий хизматчиларининг сони 75 кишига етди.

◆ Австралиянинг ҳарбий мақсадларга қиладиган харажатлари, мамлакатнинг янги молия йили бюджетига мувофиқ, қарийб 14 процент кўпайтирилади. Бюджет мамлакат аҳолисидан кўп миқдорда олинаётган солиқларни яна анча кўпайтиришни кўзда тутади. (ТАСС).

АРАБЛАРНИНГ УМУМИЙ БОЗОРИ ВУЖУДГА КЕЛТИРИЛДИ

ЛОНДОН. Рейтер агентлигининг мухбири Қоҳирадан хабар беради: Бирлашган Араб Республикаси, Ироқ, Иордания, Қувайт ва Сурия вакиллари арабларнинг умумий бозорини вужудга келтириш тўғрисидаги ҳужжатни имзоладилар. Умумий бозорда аъзо бўлган давлатлар ўртасида эркин пул муомаласи ва маҳсулотларни айирбошлаш кўзда тутилади. (ТАСС).

СОВЕТ ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ЧЕХОСЛОВАКИЯ РЕСПУБЛИКАСИГА БОРАДИ

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан, совет партия-ҳукумат делегацияси шу йил август ойининг охирида Чехословакия Социалистик Республикасига боради. Визит вақтида делегация Словакия миллий қўзғолонининг 20 йиллигига бағишланган тантаналарда ҳам қатнашади. КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев делегацияга бошчилик қилади.

ЭНГ ЯХШИ ХЎЖАЛИКЛАРДАН НАМУНА ОЛИБ, ЎРГАНАЙЛИК

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ 1964 ЙИЛ 12 АВГУСТДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Қадрдон ўртоқлар!

Қўриқ ерларни ўзлаштиришдаги муваффақиятлари учун Кустанай областидаги совхозларнинг ишчиларига, қишлоқ хўжалик мутахассисларига, ишлаб чиқариш бошқармаларига, партия, совет, комсомол ташкилотларининг ходимларига ташаккур айтишга рухсат бергайсиз. Халқимиз қўриқ ерларнинг ўзлаштирилишига меҳнатдаги зўр шижоаткорлик, деб ҳаққоний баҳо берди. Самимий кўнгил билан қўриқ ерларга келган ҳар бир киши бунга ишонч ҳосил қилмоқда. Қўриқ ерлар давлат шу ерларни ўзлаштиришга сарфлаган маблағларни аллақачонлар қоплади. Қўриқ ерликлар бу йил давлат ихтиёридаги дон, гўшт, сут ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ресурсларини кўпайтиришга янгидан жуда катта ҳисса қўшмоқдалар.

Бугун мен Қорабалиқ тажриба станцияси, «Пешковский», «Костряковский», «Станционний» ва бошқа совхозларнинг далаларини айландим, далаларда нақадар мўл ҳосил етилиб келаётганини кўрдим. Бу йил ғоят катта майдонларнинг ҳар гектаридан 20-25-30 центнер буғдой йиғиштириб оламиз, деб совхозларнинг директорлари берган ахборотлар мени ниҳоятда мамнун қилди. Менга «саратовская-29» навли буғдойни кўрсатишди, мутахассисларнинг айтишларича, бу буғдой ҳар гектаридан 40-42 центнер дон беради. Ҳосилнинг шундай бўлишига об-ҳаво шароитининг қулай келиб қолганлигигина сабабчи эмас. Бу ҳосил, аввало, деҳқончилик маданияти ошганлигининг натижасидир. Энг юқори ҳосил бериш нишонасини кўрсатиб турган далаларга одатда баҳори буғдойнинг энг яхши навлари экилган бўлиб, бўзтиканни ва бошқа бегона ўтларни йўқотиш учун гербицидлар билан дориланган.

Агар ўз мажбуриятларингизни бажариб, давлатга 1 миллиард пуд дон берсангиз, бу — қўриқ ерликларнинг ва бутун совет халқининг меҳнатдаги зўр ғалабаси бўлади. Сизлар ўшанда давлатимизнинг моддий ресурсларини яхшигина мустаҳкамлаган бўласизлар. Мажбуриятларнинг бажарилишига эса мен суҳбатлашган ўртоқлардан ҳеч бири шубҳаланаётгани йўқ. Бундан ташқари, ҳосилнинг кўриниши ҳам Қозоғистоннинг бир миллиард пуд ғалласидан умидвор бўлаверинглар, деб турибди.

Бугун Кустанай областида кўрган нарсаларимнинг ҳаммаси менга маъқул бўлди. Ғоят катта массивлардаги ажойиб буғдой билан бирга жуда яхши тариқни, яхшигина гречихани, маккажўхорини, картошкани ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини кўрдим.

Энди деҳқончилик маданияти тўғрисида бир-икки оғиз сўз айтишни истайман. Бизда деҳқончилик маданияти тўғрисида кўпинча умумий тарзда гапирадилар, деҳқончилик маданиятини яхшилаш ва юксалтиришга даъват этадилар ва ҳоказо. Аммо шуни эсда тутиш керакки, деҳқончилик маданияти мамлакатнинг ҳар бир зонасига мувофиқ суратда татбиқ этиладиган конкрет тушунчадир. Сизнинг зонангиз шароитида юксак деҳқончилик маданиятига эришиш нима дегани? Бунинг маъноси шуки, қишлоқ хўжалик экинларининг энг яхши навларига эга бўлиш керак, бунинг учун эса уруғчиликни моҳирлик билан ташкил этиш ва уруғларни тез кўпайтириш лозим, токи ҳар бир хўжалик бу уруғлар билан таъминланган бўлсин. Далаларни ёввойи ўтлардан тоза ҳолда сақлаш имконини берадиган тупроқни ишлаш системасини вужудга келтириш лозим. Сизнинг шароитингизда деҳқончиликнинг юксак маданияти тупроқдаги намни кўпайтириш учун кураш олиб боришни кўзда тутади. Бунинг учун тупроқни ишлаш машиналари системасини яратиш ва чопиқ қилинадиган экинларни экиш керак. Чопиқ қилинадиган қандай экинларни экиш кераклигини эса ҳар бир хўжаликнинг шароитига қараб ҳал этиш лозим. Минерал ўғитлардан самарали фойдаланиш, суғориш ишларини ривожлантириш учун маҳаллий имкониятлар ва шу сингарилардан фойдаланиш деҳқончилик маданияти билан боғланган.

Шуларнинг ҳаммаси тўғрисида партия Марказий Комитетининг бўлажак Пленумида гапирилади. Менинг фикримча, Қорабалиқ тажриба станцияси бутун Қўриқ ўлка каби, Кустанай области учун ҳам деҳқончиликнинг юксак маданияти намунаси бўла олади. Станция директори ўртоқ Владимир Григорьевич Савостин ва селекциячи ўртоқ Лидия Васильевна Пименова бугун далаларни, селекцион уруғлар экилган майдонларни менга кўрсатдилар. Тажриба станцияси ўз ишларини тор миқёсда олиб бормаётганлигини кўриш манзур бўлди. Бу станциянинг ҳайдаладиган 13 минг гектар ери бор. Станция навли уруғлар етиштирувчи энг йирик марказдир. Кези келганда шуни айтиш керакки, ўртоқ Савостин тажриба станцияси ўзи етиштирган маҳсулотдан олган фойда ҳисобига ўзини тўла таъминлаб келаётганлигини менга маълум қилди. Фойда ҳисобига уй-жойлар, маданий-маиший бинолар қурилмоқда. Тажриба станцияси кейинги 8 йил мобайнида гектар бошига ўрта ҳисобда 15,1 центнер дон олиб келган, станция коллективи об-ҳаво шароити энг қулай келган йилларда эса гектар бошига 25 центнер ва бундан ҳам кўпроқ дон йиғиштириб олмоқда. Бу — илмий тадқиқот муассасалари учун яхши ўрнакдир.

Станция шу вақтгача далага минерал ўғитлар чиқариб солиш имкониятига эга бўлмаганлигини эътиборга олганда, бундай муваффақиятларнинг қўлга киритилишини таъминлаётган нарса нимадан иборат? Бу ерда асосан деҳқончилик маданияти ҳисобига мўл ҳосил етиштириб олмоқдалар. Ҳар бир майдонга энг яхши навли уруғлар экилади. Буғдой ўзидан олдин экилган маккажўхори, нўхат, гречиха, тариқ каби энг қимматли экинлар йиғиштириб олинган ерларга кенг қаторлаб экилади. Дала ишлари мазкур зона учун энг яхши деб ҳисобланган муддатларда ўтказилади.

Совхозлар ҳам ишлаб чиқаришни шу тариқа муваффақиятли ташкил эта оладиларми? Менинг фикримча, агар деҳқончилик маданияти тўғрисидаги умумий гаплар ўрнига, уруғчилик, тупроқни ишлаш масалаларини оқилона ҳал этсалар, буғдой ва бошқа экинларни экиш учун, гербицидлар ёрдами билан, шунингдек агрономия усулларини қўлланиш йўли билан ёввойи ўтларга қарши курашиш учун энг қулай вақтларни яхши танлаб олаётган хўжаликларнинг тажрибасини ўргансалар, ишлаб чиқаришни шундай муваффақиятли ташкил эта оладилар.

Бу ерда Ленин номли совхознинг директори ўртоқ Н. Г. Хван сўзга чиқди. Ана шу ажойиб директор тўғрисида илгари ҳам менга сўзлаб берган эдилар. Аммо бугун мен унинг нутқини эшитиш, ишлаб чиқаришни нақадар чуқур билганлигини ва тажриба станциясида вужудга келаётган янгиликларнинг ҳаммасини ўз хўжалигида нақадар зўр ғайрат билан татбиқ этаётганлигини ҳис этиш имкониятига эга бўлдим.

Бу ерда қўриқчи мутахассислар ўлкангизнинг тупроғи, аввало, фосфорли ўғитларга муҳтож эканлигини айтдилар. Сизлар келтирган маълумотлардан шу нарса кўриниб турибдики, экиш билан бир вақтда қаторларга солинган донадор суперфосфатнинг ҳар центнери ҳосилни гектар бошига бир ярим-икки центнер оширади. Менинг фикримча, қўриқ ерлардаги совхозларнинг фосфорли ўғитларга бўлган минимал талабларини қондирмоқ учун имконият қидириб топиш керак.

Биз яқин бир-икки йил ичида давлат ресурсларидан қўриқ ерларга зарур миқдорда минерал ўғитлар беролмасак керак. Бирор маҳаллий резервларни қидириб топиб бўлмасмикин шу тўғрида ўйлаб кўрингиз. Сизнинг Қозоғистонингизда фосфорит манбалари жуда кўп. Улардан концентрлашган ўғитлар олмоқ учун кўп миқдордаги рудани қайта ишлаш керак, химия корхоналарининг бутун бир комплекси керак. Ҳозирги вақтда мамлакатимиз бу вазифани ҳал этмоқда. Қозоғистонда фосфорли ўғитлар ишлаб чиқариш кенг кўламларда ташкил этилади. Аммо химия корхоналарини қуриш учун муайян фурсат талаб этилади.

Сизда фосфорли ўғитларни оддийроқ усулда ишлаб чиқаришнинг иложи йўқми? Мен Челябинск областига борганимда, челябинскликлар мароқли бир иш тўғрисида менга сўзлаб бердилар. Область территориясида фосфорит манбалари бор, фосфоритларни қазиб чиқарадилар, қуритадилар, майдалайдилар. Ҳозирги вақтда цемент ишлаб чиқариш учун фойдаланилмаётган кичкина цемент заводлари бу иш билан шуғулланмоқдалар. Челябинскликлар шу усулда тайёрланган фосфорли ўғитлар экинларнинг ривожига яхши таъсир кўрсатади, ҳосилга ҳосил қўшади, деб айтмоқдалар. Эҳтимол, сизлар ҳам вақтинча шу йўлдан боришингиз керак бўлур. Саноат етарли миқдорда фосфорли ўғитлар ишлаб чиқара бошлаганидан кейин қўриқ районларнинг эҳтиёжларини ҳам тўла равишда қондириш мумкин бўлади.

Ўртоқ Хваннинг совхозда уруғчилик ишларининг қўйилиши тўғрисидаги гаплари менга манзур бўлди. У, совхоз буғдойининг бир неча навини — эрта пишар ва кеч пишар, қаттиқ ва юмшоқ навларини экаётганлигини айтиб берди. Бу эса ҳар йили бир хил навларнинг инжиқлиги орқасида олинадиган кам ҳосилни бошқа навлардан яхши ҳосил олиш ҳисобига қоплаш имконини беради. Ўртоқ Хван айтиб берган тажриба жиддий эътиборга сазовордир. Агар совхоз турли навларни экадиган бўлса, ҳосил ўрим-йиғимини ғалланинг пишиб етилишига қараб яхшироқ уюштириш ва нобудгарчиликка йўл қўймаслик имконига эга бўлади.

Тажриба станциясининг далаларини кўздан кечирганингизда бунга ишонч ҳосил қилиш қийин эмас. Буғдойнинг бир хил навлари пишиб етилган ва икки-уч кундан кейин уларни йиғиштириб олиш мумкин, бошқа навлари эса думбул бўлиб турибди ва уларни ўн кундан кейин йиғиштириб олишга киришсалар керак.

Овоз. Жуда тўғри гап. Турли навларни экадиган хўжаликнинг аҳволи ҳамиша яхши бўлади.

Н. С. Хрушчев. Сизнинг областингизда, афтидан, бутун Қўриқ ўлкада ҳам чопиқ қилинадиган экинлар майдонини кенгайтиришга тўғри келса керак. Ҳозирги вақтда сизда чопиқ қилинадиган битта экин — маккажўхори экилмоқда. Хўжаликларнинг раҳбарлари бизда чопиқ қилинадиган экинлардан бир нечасигина экилмоқда, деб нолидилар. Менинг фикримча, сизда чопиқ қилинадиган экинларнинг хилларини кўпайтириш имконияти бор. Мен совхоз директорлари ва мутахассисларидан гречихани кенг кўш қаторлаб экиш тўғрисида ўйлаб кўришни илтимос қилар эдим. Атроф-теваракдаги совхозларнинг тупроқ шароитлари ва ёғингарчилик миқдори тажриба станциясидаги билан тахминан бир хилдир. Тажриба станцияси эса гречихани кенг қаторлаб экмоқда ва мўл ҳосил олмоқда. Ўртоқ Савостин бу ерда келтирган рақамларни эшитиб билдингиз. Об-ҳаво шароити қулай келган йилларда станция далаларида гектар бошига 18-20 центнердан, об-ҳаво шароити ноқулайроқ келган йилларда эса 10-12 центнердан гречиха олинмоқда.

Гречихани ёқлаб агитация қилаётганимнинг боиси нима? Биринчидан, гречиха иқтисодий жиҳатдан фойдали экин бўлиб, унинг учун бошқа кўп экинларидан кўра кўпроқ пул тўланади. Давлат бир центнер буғдой учун сизга 4 сўм 50 тийин, бир центнер гречиха учун эса 27 сўм тўлайди. Агар гектар бошига 18 центнердан гречиха олинадиган бўлса (тажриба станцияси бунга ҳозирданоқ эришган), бу экиндан қанча даромад олинишини ҳисоблаб кўринг. Иккинчидан, гречиха жуда яхши озиқ-овқат экинидир. Гречиха мамлакатнинг кўп районларидаги аҳоли яхши кўрган таомдир. Руслар, шунингдек украинлар ҳам гуручдан кўра гречихани афзал кўрадилар, бошқа кишилар гречихани унча севмай, гуручни ундан афзал кўришлари мумкин. Ўртоқ Хван мийиғида кулаётганлигини кўриб турибман, афтидан, у ҳам гуручни гречихадан афзал кўрса керак. Майли, бир хил одамлар учун гречиха етиштирилсин, бошқалар учун эса шоли етиштирилсин.

Аммо, қўриқ ерларда шоли ҳали етиштирилмай, гречиха жуда яхши ҳосил бераётган экан, ана шу экинни кўпроқ етиштириш тўғрисида ўйлаб кўришни илтимос қилар эдим. Мен кўпдан буён гречихани кенг қаторлаб экиш тарафдориман. Кенг қаторлаб экиш уни 2-3 марта ишлаш имконини беради, баъзан эса бир марта ишлов бериш билан ҳам чекланиш мумкин. Гречиха сершох экиндир. Унинг қаторлари бир-бирига тез туташиб кетади ва ўсимлик ёввойи ўтларнинг тарқалишига йўл қўймайди. Гречиха июль ойида ёғадиган ёмғирлардан жуда катта наф кўради деб менга айтдилар. Сизда одатда июль ойида ёмғир ёғади. Бинобарин, гречихадан яхши ҳосил етиштириш учун қулай шарт-шароит вужудга келтирилади.

Авваллари Чернигов, Сумск областлари ва Украинанинг бошқа баъзи областларида гречиха етиштириладиган энг қулай районлар деб ҳисобланар эди. Аммо бу районларда гектар бошига 7-8 центнердан гречиха олмоқдалар, мабодо 9-12 центнердан олинганида буни яхши ҳосил деб ҳисоблайдилар. Айрим колхозларгина гектар бошига 20 центнер ва бундан ҳам кўпроқ ҳосил олмоқдалар. Бу ерда айтиб ўтганларидек, сизда гречихадан йил сайин муттасил барқарор ҳосил — гектар бошига 15-18 центнер ва бундан ҳам кўпроқ ҳосил олинмоқда. Ўртоқ Савостин, бу йил тажриба станциясида гречихадан қанча ҳосил оласиз?

В. Г. Савостин. Гектар бошига камида 18 центнердан ҳосил олишимиз мумкин деб ўйлайман.

Н. С. Хрушчев. Қандай имкониятларингиз борлигини кўриб турибсиз. Ҳозир гречиха ҳосилини белгилаб бериш, албатта, қийин. Баъзан гречиха баланд, қалин ўсиб гуллаётганлигини кўрганингда ҳосил мўл бўлади, деб ўйлайсан, киши. Лекин бир неча кун об-ҳаво шароити ноқулай келиши билан ҳосил ҳам пасайиб кетади. Дуруст, сизда гречиха ҳосили бошқа районлардагига нисбатан анча барқарордир ва афтидан, ҳосилот тўғрисида ҳозир қилинаётган фаразлар хато бўлмаса керак.

Сизнинг ерларингизда ажойиб тариқ ўсмоқда. Менга бир далани кўрсатдилар. Маҳаллий мутахассисларнинг фикрича, бу далада гектар бошига 40-42 центнердан тариқ олинади. Тажриба станциясида етиштирилаётган тариқ менга жуда манзур бўлди. У ерда тариқ лентасимон кенг қаторлаб экилган. Кенг қаторлаб экиб, албатта, икки-уч марта ишлов берилганидагина тариқдан барқарор ҳосил олиш мумкин. Далалар ёввойи ўтлардан тозаланган ва совхозларнинг ходимлари тариқ етиштириш тажрибасини ортгирганларида, эҳтимол, баъзи бировлар ёппасига экиш усулига ўтадилар. Илғор хўжаликларда ёппасига экилган тариқ анча юқори ҳосил беради. Ҳозирги вақтда бизда тариқ майдонларидаги ёввойи ўтларга қарши курашиш учун гербицидлар бор. Бу эса ана шу экинни янада самаралироқ етиштиришга ёрдам беради.

Энди дам бериб қўйилган шудгор ва банд қилиб қўйилган шудгор масаласига ўтайлик. Менга бу тўғрида мамлакатнинг бошқа районлари қишлоқ хўжалик ходимлари билан қилган суҳбатларимда гапиришга тўғри келган эди. Бу — қўриқ ерлар учун энг муҳим масаладир. Мен дам бериб қўйилган шудгорга ҳеч қачон қарши чиққан эмасман ва агар бу усулни қўлланиш иқтисодий жиҳатдан яхши натижа берадиган бўлса, унга қарши чиқмайман. Сизнинг шароитингизда ерни ёввойи ўтлардан тозалаш учун маълум миқдорда шудгор қилиш керак бўлиб қолса керак, аммо бунда ҳам хўжаликнинг қанча дон олишини ҳисоблаб чиқиш керак. Бу ерда ўртоқ Хван гапирди. Ҳаммамиз унинг гапларини зўр эътибор билан тингладик. Унинг раҳбарлигидаги хўжалик Қўриқ ўлкадаги барча совхозларга ўрнак кўрсатмоқда. Об-ҳаво шароити жуда ноқулай келган 1963 йилда ҳам совхоз гектаридан 9 центнердан буғдой олди.

Аммо ўртоқ Хваннинг бир гапига қўшилиб бўлмайди. У айтадики, ернинг муайян бир қисмига дам бериш учун, унинг таъбирича, бир оз ремонт қилиш учун шудгорга ажратиб қўйиш керак.

Ерга дам бериш нима дегани? Авваллари деҳқон уч далага эга эди, бу далаларнинг бирига кузги экинлар, иккинчисига лалмикор экинлар экилар, учинчиси бўш қолдирилар эди. Ана шу бўш қолдирилган ер «дам олар эди», аслида эса бу ердан деҳқоннинг чорва молларини боқиш учун яйлов сифатида фойдаланилар эди.

Колхоз ва совхозларимизнинг ерлари шундай «ремонт»ни кутмоқда. Биз тупроқнинг маҳсулдорлигини тиклаш тўғрисида гап олиб боришимиз керак. Ҳозирги замон фани тупроқда қандай озиқлантирувчи моддалар етарли миқдорда борлигини, ўсимликка қандай моддалар етишмаётганлигини аниқ белгилаш имконини беради. Шундай маълумотларга эга бўлган ҳолда, ўсимликка етишмаётган озиқлантирувчи моддаларни тупроққа солиш мумкин.

Ўртоқ Хван, бу гап сизнинг хўжалигингизда дам бериб қўйилган шудгор 10 процентни ташкил этишига эътироз билдираётганлигимни кўрсатмайди. Агар, сиз хатто дам бериб қўйилган шудгор 15 процентни ташкил этиши керак, деганингизда ҳам бунга эътироз билдирмайман, сизнинг хўжалигингиз дон бўйича доим ишончли вексель бераётгани учун ҳам бунга эътироз билдирмайман.

Шу нарсани яна такрорлашни истайманки, дам бериб қўйилган шудгор ва банд қилиб қўйилган шудгор масаласини ҳал этганда уларнинг иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ бўлишини асос қилиб олиш керак. Бунда қандайдир сеҳргарлик бўлиши мумкин эмас. Қўлингизга қалам олиб, қайси бири фойдали ва қайси бири бефойда эканлигини ҳисоблаб чиқингиз. Дам бериб қўйилган шудгор иқтисодий жиҳатдан фойдали бўлса, кўпроқ дон берадиган бўлса, ана шундай шудгор ўтказингиз. Дам бериб қўйилган шудгор иқтисодий жиҳатдан самарасиз бўлса, агар камроқ дон берадиган бўлса, у ҳолда банд қилиб қўйилган шудгорга ўтиш керак.

Лекин айни маҳалда бирон системага иқтисодий жиҳатдан баҳо беришга тўғри муносабатда бўлиш йўлини топмоқ керак. Менга дам бериб қўйилган шудгор ҳосили фалон йили кузги шудгор ҳосилига нисбатан юқори бўлди, дейишларингиз мумкин. Бироқ, шунинг ўзи дам бериб қўйилган шудгорнинг афзалликларини ҳали исботлай олмайди. Гап шундаки, дам бериб қўйилган шудгордан икки йилда бир марта ҳосил оласизлар, кузги шудгордан эса хўжалик айни замонда икки ҳосил йиғиштириб олади. Демак, дам бериб қўйилган шудгорда етиштирилган бир галги ҳосилни кузги шудгордан олинган икки галги ҳосил билан таққослаб кўрмоқ керак. Иш мана шунда. Борди-ю, дам бериб қўйилган шудгорга экилган дон ҳосили кузги шудгорда етиштирилган икки галги ҳосилнинг жами миқдоридан ошиб кетса, ана шунда дам бериб қўйилган шудгорнинг афзалликлари яққол исботланган бўлади.

Ҳозирча бундай маълумотларни ҳеч ким айтиб бера олганича йўқ. Аксинча, бу ерда банд қилинган шудгорга буғдой экишнинг фойдали эканлигини исботловчи рақамлар тилга олинди. Ўртоқ Савостин дам бериб қўйилган шудгорга экилган буғдойнинг ҳар гектари 23 центнер озуқа бирлиги берганлигини айтди. Банд қилиб қўйилган шудгордаги буғдойнинг (маккажўхори билан буғдойнинг) ҳар гектари 58 центнер озуқа бирлиги берибди. Совхозларнинг директорлари ҳам худди шунга ўхшаш ҳисоб-китобларни тилга олишди.

Бирон системани жорий қилиш — мураккаб ва қийин масала бўлиб, бу ўринда маъмурий методлар билан иш кўриш ярамайди. Одамларни ишонтириш керак. Одамни эса конкрет рақамлар, фактлар, иқтисодий ҳисоб-китоблар билан ишонтириш осонроқдир. Конкрет шароитлар билан ҳисоблашмаётган, иқтисодий кўрсаткичларга эътибор бермай, ўз обрўсининг кучи билан муайян системани зўрлаб қабул қилдиришга уринаётган кишиларнинг майлига юриш ярамайди.

Деҳқончиликдаги ўт-далали системанинг сабоқларини эсдан чиқармаслик керак. Худди шу система иқтисодий жиҳатдан ҳеч қандай асослар бўлмагани ҳолда жорий қилинган учун ҳам қишлоқ хўжалигига катта зарар етказилди. Вильямс қишлоқ хўжалик ходимларининг миясини гангитиб қўйди. Биз унинг системасига қасамёд қилиб, Қора денгиздан тортиб Тинч океанга қадар ғоят катта майдонларда ўт-далали системани мажбуран жорий қилдирдик. Бунинг оқибати нима бўлди? Бизда гўё деҳқончиликнинг назарий жиҳатдан асослаб берилган системаси бор эди-ю, лекин ғалладан дарак йўқ эди, баъзи районларда ҳайдаладиган ҳамма ерларнинг 50 процентгача бўлган қисмини ҳар гектаридан 10-12 центнер хашак ҳосили берадиган ўтлар банд қилиб ётар эди. Партия ўт-далали системани ҳаққоний равишда танқид қилди. Лекин бундан зарур хулосаларни чиқариб олмоқ керак. Иқтисодий мулоҳазаларга амал қилиш лозим. Деҳқончилик системасининг ўзи одамларни боқа олмайди. Деҳқончилик системаси энг кўп миқдорда дон олишга ёрдам бермоғи керак. Мана шу сабабдан мен халққа кўпроқ маҳсулот берадиган системанинг тарафдориман.

Дам бериб қўйиладиган шудгорлар билан банд қилиб қўйиладиган шудгорлар тўғрисидаги масалани ҳал қилишга ҳам ана шундай муносабатда бўлиш лозим. Эндиликда сизлар хийла бой тажриба орттирдингиз. Совхозларнинг қўриқ ерларда хўжаликни тебратиб келаётганига ўн йил бўлиб қоляпти. Сизларда яхшигина ташкилотчи ва мутахассис кадрлар ўсиб етишди, ажойиб олимлар бор, уларнинг сўзларини бугун эшитдик. Шу сабабдан, мазкур масалани ўзларингиз тўғри ҳал қила оласиз.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш масалалари хусусида КПСС Марказий Комитети Президиумига ёзган хатим билан ҳойнаҳой танишгандирсизлар. Шу тўғрида ўйлаб кўришларингни илтимос қилар эдим. Энг керакли қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш билан шуғулланувчи иттифоқ-республика бошқармаларини тузиш йўлидан боришимизга тўғри келадиганга ўхшайди. Бизда дон, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштириш учун жавоб берадиган, бутун илмий иш билан ишлаб чиқаришни бирлаштириб тура оладиган одамлар йўқ. Энди бу аҳволнинг давом этишига йўл қўйиб бўлмайди.

Илгари бизда хўжаликка раҳбарлик қилиш экишни, ўрим-йиғимни, уруғ жамғаришни ва шу каби ишларни қачон бошлаш кераклиги ҳақида йўл-йўриқлар беришдан иборат бўлиб келар эди. Энди давр ўзгарди. Ҳозирги қишлоқ хўжалиги раҳбарлардан умумий тарздаги йўл-йўриқлар бериб туришни талаб қилмайди. Ҳозирги шароитда ишлаб чиқаришга раҳбарлик қилиш — аввало, колхоз ва совхозларни қишлоқ хўжалик экинларининг энг яхши навлари билан таъминлаб қўйиш, наслчилик ишини, селекциячилик ишини яхши йўлга қўйиш, қишлоқ хўжалик техникасини эгаллаб олишда одамларга ёрдам бериш, уларга техникани, жуда оз меҳнат сарфлаб, энг кўп миқдорда маҳсулот олиш имконини берувчи янги ишлаб чиқариш технологиясини ўргатиш демакдир.

Ҳозир шу масалалар тўғрисида чуқурроқ гапириш имкониятига эга эмасман. Ҳозир биз Марказий Комитет Пленумига ҳозирлик кўрямиз ва ўз таклифларимизни Пленумда айтамиз, шу таклифларни сизлар билан биргаликда муҳокама қиламиз, зарур қарорларни ишлаб чиқамиз ва қабул этамиз. Бу масаланинг етилиб қолганлигига ҳаммаларингиз ишонч ҳосил қилдингиз, деган фикрдаман. Бундан буён ишлаб чиқаришни ихтисослаштирмай туриб, олға борищ бўлмайди. Ҳозир қишлоқ хўжалигини умумий тарзда билиш кифоя қилмайди, ҳар бир экинни, уни етиштириш технологиясини билиш, ишлаб чиқаришни замонавий асосда ташкил этишнинг уддасидан чиқиш керак.

Яқинда мен Америкадаги бир фирманинг раҳбари жаноб Финлини қабул қилдим. У, масалан, йирик фермаларда чўчқачиликни бошқариш борган сайин инженерлик ишига айланиб кетмоқда, деди. Унинг гапига қараганда, ишлаб чиқаришдаги ҳамма процесслар тўла механизациялаштирилган битта фабрикада йилига 250 минг чўчқани 100 килограммга етказиб семиртириб олиш мумкин экан. Аралаш ем тайёрловчи корхона билан кушхонасини ҳам қўшганда, бундай фабрикага 126 киши хизмат қилиши мумкин экан. Чўчқаларни бир килограмм семиртиришга 3,5 килограмм ем-хашак сарф бўлар экан. Ҳозирги қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш ана шундай фойда келтиради.

Англиянинг Москвада ташкил қилинган қишлоқ хўжалик виставкасида менга куркалар етиштирувчи йирик фабрикалар тўғрисида гапириб беришди. Бундай фабрикаларда ҳар килограмм курка гўштига тўрт килограмм ем, яъни дон сарф бўлади. Ўзларингиз биласизларки, куркалар маълум миқдорда бошқа хил озуқалар, жумладан, кўкат озуқа ҳам истеъмол қилади. Кўргазмада сўйганда 90 процент гўшт чиқадиган 26 килограммли куркалар намойиш қилинди.

Кубанда менга бизнинг ҳам 20-25 килограмм гўшт берадиган куркаларимиз бор, лекин ҳар килограмм гўштга анча кўп ем сарфланмоқда, дейишди. Хуллас, бу, ўйлаб кўрса, ишласа арзийдиган нарса. Шу масалаларнинг ҳаммаси устида сизлар билан Марказий Комитет Пленумида фикрлашиб оламиз. Бугунги суҳбатимиз ҳам Пленумга тайёргарликдир.

Бу йил кўкракни кўтариб оляпсизлар. Ўтган йилги қурғоқчилик қўриқерликларнинг қаддини сал букиб қўйди. Лекин партия билан совет халқи қийинчиликларни енгишингларга, комил ишонч билан олға бориш учун куч-қувват тўплаб олишингларга ишонган эдилар. Ўтган йилги қурғоқчилик шароитида ҳам дурустгина ҳосил олган хўжаликларингиз бўлганлигини эшитиб хурсанд бўлдим. Ўртоқ Хван раҳбарлик қилаётган Ленин номли совхоз, ўртоқ Савостин раҳбарлик қилаётган тажриба станциянгиз ва бошқа хўжаликлар шулар жумласидандир. Бу тажрибани ўрганиш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бу борада ишлаб чиқариш бошқармалари, партия ташкилотлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари иш олиб бормоқлари керак. Биз ҳамма колхоз ва совхозларни энг яхши хўжаликларга тенглашингиз, деб фақат даъват қила бермасдан, қўриқ ерлардаги илғор совхозлар намунаси асосида ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун ҳар қайси хўжаликда зарур шарт-шароитлар вужудга келтиришимиз ҳам керак.

«Пешковский» совхозида ўзимиз кўрган қорамол, чўчқалар, қўйлар менга ёқди. Балиқчилар ажойиб карп балиқларини кўрсатишди. Қўриқ ерларда ҳар хил бойликлар кўп, бинобарин ана шу бойликлардан оқилона фойдаланиш лозим.

Областингизда чорвачиликни ташкил этиш соҳасида ҳозирдаёқ яхши мисоллар бор. Аммо, бу ҳамир учидан патир, холос. Биз наслчилик ишини яхши йўлга қўйиб юбормоғимиз керак. Бунинг учун эса аввало, чорва молларини сунъий қочириш усулини илмий асосларда ташкил этиш, бу ишни давлатнинг қўлига олиш лозим. Ҳозир бу иш масъулиятни лозим даражада сезмаган ҳолда кустарлик билан олиб борилмоқда. Амалда оқибати шундай бўлмоқдаки, бир қанча районлар ҳар юз сигирдан кўп деганда 75 та бузоқ олмоқда. Хўжаликни шу тахлитда бошқариш ақлга сиғадиган ишми? 25 та бузоқни қўлдан бой бериб қўйишнинг маъноси нима. Бунинг маъноси шуки, колхоз ва совхозлар гўшт ва сут етиштиришни кўпайтириш соҳасида ўзларини катта-катта имкониятлардан маҳрум қилиб қўймоқдалар.

Ҳар бир киши ўз ишини чуқур ўрганиб олиши, ўрганганда ҳам китобга қараб эмас, балки амалда, илғор кишиларнинг тажрибаси асосида, энг яхши хўжаликларнинг тажрибаси асосида ўрганиши керак. Ҳар биримиз ҳамма нарсани биламиз, деб ўйламанглар. Савостин, Хван, Пименова сингари ўртоқларнинг ҳузурига бориб, ана шу кишилардан ўрганинглар. Ор қилиб юриш ярамайди. Ўрганиш ҳеч кимга уятли эмас. Лекин бугун ўрганиб олмасанг, ишлаб чиқаришни қандай қилиб яхшироқ ташкил этиш йўлини эртага билмай тураверасан.

Сизларга муваффақиятлар тилайман, ўртоқлар. Қилган меҳнатингизнинг натижаларини кўриб, бугун қувондим, қўриқ ерликлар яхши ишлашибди. Қўриқ ерларни ўзлаштиргунга қадар Кустанай области энг рекорд қўйганида давлатга 23 миллион пуд дон топширгани эсимда. Ҳозир эса бу йил давлатга қўриқ ерлардан 270 миллион пуд дон сотамиз деб турибсизлар. Шу рақамни баралла айтаётган бўлсанглар, овозингларни сал пасайтириб, эҳтимол, область мамлакатга 300 миллион пуд дон сотиб қолар! — деяпсизлар. Ана, сизларнинг ишингиз. Ана, қўриқ ерларнинг кучи!

Коммунизм душманлари Совет Иттифоқи қўриқ ерларни ўзлаштиришда гўё муваффақиятсизликка учради, деб неча марталаб оғиз йиртишди. Ана шу «пайғамбар»лар бугун қўриқ ерлардаги буғдойзор денгизини, ҳамма қийинчиликларни енгиб, ҳозирги кунда ўз фидокорона меҳнатининг гаштини сураётган қаҳрамон чўлқуварларни бир кўрса эди.

Олган мажбуриятларингизни муваффақият билан адо этиб, Қозоғистоннинг бир миллиард пуд дони билан партия ва халқни хурсанд қилишингларни тилайман.

БИЗНИНГ КАЛЕНДАРЬ

ЖЎШҚИН ФАОЛИЯТ НАМУНАСИ

Бугун Ульяновлар оиласининг фарзанди, В. И. Лениннинг укаси, оташин революционер Дмитрий Ильич Ульяновнинг туғилганига 90 йил тўлади. Унинг ҳаёти революционерлар оиласининг бутун ҳаёти каби буюк доҳиймиз ҳаёти ва фаолияти билан чамбарчас боғланган.

Д. И. Ульянов 1874 йилда Симбирск шаҳрида туғилади. 1883 йилдан бошлаб у ана шу ердаги гимназияга ўқишга киради, кейинчалик Қозон ва Самара гимназияларида ўқишни давом эттиради. 1893 йилда у революцион ҳаракат марказларидан бири Москвага келади ва бу ердаги университетнинг медицина факультетида ўқийбошлайди. У Маркс ва Энгельс асарларини пухта ўрганади ва тез орада революцион тўгаракларда фаол қатнаша бошлайди, ишчилар ўртасида марксистик ғояларни тарқатади. Дмитрий Ильич ана шу йилларда партия сафига киради. 1897 йил ноябрь ойида у қамоққа олинади, сўнгра Москва губерниясининг Подольск шаҳарчасида полиция назорати остида яшайди. У Юрьев университетини тугатгач, Херсон земствосида ҳамда бошқа жойларда врачлик қилади. Дмитрий Ильич большевиклар партияси билан мустаҳкам алоқа боғлаб В. И. Ленин томонидан тузилган искрачилар ташкилотига киради. 1903 йилдан бошлаб у Тула шаҳар партия комитетида нолегал иш олиб боради.

Дмитрий Ильич РСДРПнинг Лондонда бўлиб ўтган тарихий II съездида қатнашади. Унинг партиявий лақаби «Герц» эди. Ана шу съезддан сўнг унинг партиявий фаолияти янада активлашади, у большевиклар партиясининг кўзга кўринарли арбобларидан бирига айланади.

1904 йил январида қамоққа олинган Д. И. Ульянов қарийб бир йил тюрьмада бўлди. Биринчи рус революциясининг алангали йилларида у Симбирск губерниясида катта партиявий иш олиб борди. У шаҳар большевиклар партияси комитетининг аъзоси эди. Кейинчалик Дмитрий Ильич ўз фаолиятини Серпухов ва Феодосия шаҳарларида давом эттириб, ленинча большевистик марказ билан доимо алоқа қилиб турди, унинг барча топшириқларини пухта бажарди.

Биринчи жаҳон уруши бошлангач, Дмитрий Ильич рус армияси сафига чақирилади. У Севастополь ва Одессада ординатор, Румыния фронтида санитария қисмининг врачи бўлиб хизмат қилади. Шу билан бирга у солдатлар орасида революцион иш олиб боришни ҳам тўхтатмади.

Д. И. Ульянов Улуғ Октябрь социалистик революциясини тайёрлашда актив иштирок этади. У 1917 йил охири ва 1918 йил бошларида (Қримнинг немислар томонидан оккупация қилинишигача) Севастополда ишлади. Оташин революционер Евпаторий шаҳар партия комитети ва ревком аъзоси, Қрим халқ комиссарлари Совети раисининг ўринбосари, 1920 йилдан бошлаб Қрим область партия комитети ва ревком аъзоси вазифаларида ишлайди. Д. И. Ульянов Врангель устидан қозонилган ғалабани ташкил қилишда, Қримда Совет ҳокимиятининг қайта ўрнатилишида иштирок қилади.

1921 йилдан бошлаб у Соғлиқни сақлаш комиссариатида Қрим курортлари бўйича вакил бўлиб ишлади. Кейинчалик, Свердлов номидаги Коммунистик университетда ҳамда Кремль Санитария бошқармасидаги поликлиникада соғлиқни сақлаш соҳасида иш олиб борди. Москвадаги В. И. Ленин Марказий музейини ташкил қилишда қатнашди. Жўшқин фаолият эгаси Дмитрий Ильич Ульянов 1943 йилда вафот этди.

Д. И. Ульяновнинг бутун ҳаёти В. И. Ленин ҳамда большевиклар партияси ишига, революция ишига садоқат билан хизмат кўрсатиш намунасидир. Революцион ҳаракатнинг актив қатнашчиси ва коммунистик партия арбобларидан бири бўлган Д. И. Ульяновнинг хотираси ҳеч қачон сўнмайди.

Севимли Тошкентимиз кундан-кун гўзаллашмоқда. Қўли гул бинокорларимиз меҳнати билан бунёд этилаётган кўпгина турар-жой ва маиший бинолар шаҳримиз ҳуснига чирой бериб турибди. Суратда: Чилонзор районининг Дўмбробод маҳалласида қурилаётган янги касалхона биносининг умумий кўриниши.

И. Гильдин фотоси.

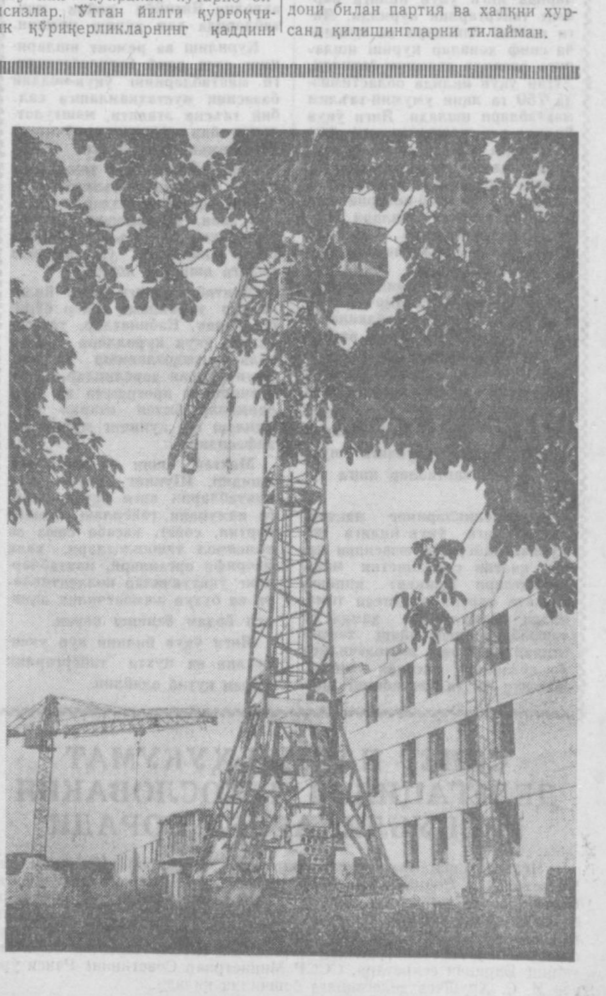

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллиги олдидан

ТЎЙГА ТЎЁНА БИЛАН КЕЛАЙЛИК!

КОММУНИСТНИНГ ҲАЁТ ҚОНУНИ

КПСС XXII съездидан кейинги ўтган вақт мобайнида Тошкент шаҳар партия ташкилотлари онгли, илғор кишилар ҳисобига анча кенгайди. Партия аъзоларининг сиёсий онги ошди. Партия ташкилотлари ғоявий ва ташкилий жиҳатдан янада мустаҳкамланди.

Тошкент шаҳар партия ташкилоти шу давр ичида 7477 кишига кўпайди. Шу йил 1 июлига келиб, шаҳардаги коммунистлар ва партия аъзолигига кандидатларнинг сони 55 минг 331 кишига етди. Пойтахт партия ташкилотлари фақат сон жиҳатидан эмас сифат жиҳатидан ҳам анча яхшиланди. Шаҳар партия комитети партия сафларига бевосита моддий бойликлар ишлаб чиқарувчи ишчиларни кабул қилишга жиддий эътибор берди. Шу йилнинг 6 ойи ичида 1948 киши партия аъзолигига қабул қилинган бўлса, шулардан 51 проценти ишчилар. Қабул қилинганларнинг 74.7 проценти бевосита моддий бойлик яратувчи кишилардир.

Шаҳар партия комитети ёш коммунистлар билан мунтазам тарбиявий иш олиб борди. Уларнинг кандидатлик стажини қандай ўтаётганликлари устидан контроллик қилиб турди. Партия аъзолигига кандидатларнинг ўз вақтида партия аъзолигига ўтишини таъминлаш чораларини кўрди. Агар 1963 йил иккинчи кварталида кандидатлик мудлатини ўтказиб юборганлар 35,2 процентни ташкил этган бўлса 1964 йил биринчи июлга келиб бу рақам 13,3 процентга тушди. Партия ташкилотлари кандидатларни белгиланган муддатдан кечикиб партия сафига қабул қилиш холларига хотима бериши керак. Бунинг учун хар бир партия ташкилоти барча тадбирларни кўриши лозим. Аксарият партия ташкилотлари КПСС Уставига риоя қилган холда иш тутмоқдалар. Масалан, «Валида» тикувчилик фирмасининг партия ташкилоти (секретари Г. Большаков) партия сафини илғор ишчилар, инженер-техника ходимлар ҳисобига ўстиришга яхши аҳамият бермоқда. Бу ерда ёш коммунистлар билан доимий суратда сиёсий-тарбиявий ишлар олиб борилади. Партия бюроси ёш коммунистларни партия мажлислари ўтказиш, турли комиссияларда қатнашиш ишларига жалб қилиб туради. Ташкилотдаги 53 кандидатнинг ҳаммаси ўзининг сиёсий ва техникавий билимларини кун сайин такомиллаштириб бормоқда. Кандидатлик муддати ўтиб кетган биронта ҳам кишини учратмайсиз бу ерда. Партия ташкилоти илғор кишилар ҳисобига доим ўсиб туради. Шу йилнинг кейинги икки ойи мобайнида 16 киши партия аъзолигига кандидатликка қабул қилинди. Шулардан 14 киши ишчилардир.

Тошкент трамвай-троллейбус тресги партия ташкилоти (секретари Г. Смелова), тўқимачилик комбинати партия ташкилоти (секретари Т. Акимова), Октябрь революцияси номидаги завод партия ташкилоти (секретари Хлинин) ва бошқа бир қанча партия ташкилотларида ҳам ёш коммунистлар билан ишлаш ва партияга қабул масаласи яхши йўлга қўйилган.

Бироқ шаҳардаги партия ташкилотларининг ҳаммасида ҳам иш кўнгилдагидек деб бўлмайди. Баъзи бошланғич партия ташкилотлари партия сафларини илғор ишчилар, хизматчилар ҳисобига бойитиш, ёш коммунистлар билан иш олиб боришда бир мунча камчиликларга йўл қўймоқдалар. Шу туфайли ҳам шаҳар партия ташкилоти бўйича 1964 йил II кварталида партия аъзолигига кандидатликка қабул қилинган кишилар ўтган йил шу даврдагига нисбатан 1,8 процент камайиб кетди. Фрунзе районида бу рақам 5,7 процент, Куйбишев районида 4,2 процент, Октябрь районида 2,8 процентни ташкил этади. Шаҳар саноат корхоналаридан 319 таси ва 87 та қурилиш ташкилоти ўтган ярим йил ичида биронта ҳам кишини партия сафига қабул қилмаганлиги ачинарли бир ҳолдир. Чилонзор район партия комитети ҳам партия сафини кенгайтириш ишига етарлича эътибор бермаётир. Шаҳардаги автобазалар партия ташкилотлари бу соҳада айниқса жиддий камчиликка йўл қўймоқдалар. 3-автопарк партия ташкилоти ишини текшириш шуни кўрсатдики, бу ерда илғор ишчилар кўплигига қарамай, уларни партия сафига тортиш иши билан ёмон шуғулланилмоқда.

Маълумки, партия сафларининг ўсиши партия ташкилоти олиб бораётган ташкилий, тарбиявий ишларнинг савиясини белгилайди. Қаерда омма орасида тарбиявий-сиёсий ишлар мунтазам яхши йўлга қўйилган бўлса, ўша ерда партия сафи тинмай ўсиб боради. Ишлаб чиқариш кўрсаткичлари юқори бўлади.

Шаҳар транспорт хўжалигида сиёсий ва тарбиявий ишлар етарли даражада олиб борилмаётганлиги туфайли баъзан тартибсизликлар рўй бермоқда. Қурилиш партия ташкилотларида ҳам бу соҳада жиддий камчиликлар мавжуд. 67 та қурилиш партия ташкилотидан 10 тасида, шу ярим йил ичида аъзолар сони ўсмади. Қолганлари эса номига бир-икки кишини қабул қилиш билан чекланди. Катта қурилиш макони бўлган Чилонзор район партия комитети ўтган йили ҳаммаси бўлиб 51 қурувчини партия аъзолигига қабул қилди. Октябрь районида эса аҳвол бундан ҳам ёмон. Бу район партия комитетлари ушбу фактлардан ўзларига партиявий хулоса чиқариб олишлари керак.

КПСС Устави кишиларни партия аъзолигига якка якка қабул қилиш принципини қатъий талаб этади. Шундай қилинганда партияга қабул қилинаётган ҳар бир кишини ҳар томонлама ўрганиш имконияти туғилади. Пойтахтнинг кўпчилик партия ташкилотлари ишга Устав талаб қилганидек ёндошмоқда. Бироқ, айрим партия ташкилотлари қабул масаласига шошма-шошарлик билан қараб, катта хатога йўл қўймоқдалар. Масалан, Тошкент электротехника заводи партия ташкилоти 1962 йил сентябрь ойида В. Скороходовни КПСС аъзолигига кандидат қилиб қабул қилган эди. 1964 йил май ойига келиб эса аҳлоқсизлик қилгани учун у кандидатликдан ўчирилди. Шунингдек «Ташсельмаш» заводи тунукачиси С. Шодиев ичкиликбозлик қилганлиги, меҳнат интизомини бузганлиги учун кандидатликдан ўчирилди. Партия сафига қабул қилишда жиддий ўйламай, кишиларни яхши текширмай иш тутиш ана шундай хунук оқибатларга олиб келади.

Партия аъзолигига кандидат бўлиб кирувчи кишига рекомендация бериш масъулиятли ишдир. Рекомендация Устав талабларига тўла жавоб бериши шарт. Баъзи коммунистлар ўзлари партия сафига тавсия этаётган кишиларини фақатгина ишлаб чиқариш процессида билишларини ёзиш билан кифояланадилар. Партия сафига кирувчи кишининг сиёсий, ахлоқий сифатларини, жамоатчилик ишларида қатнашиш жиҳатларини қайд қилмайдилар. Кўпгина рекомендациялар бир қолипда ёзилади. Партияга кирувчи ўртоқ ишончни оқламаганда рекомендация берувчи киши масъулиятга тортилмайди. Ҳолбуки, рекомендация берган киши ўша коммунистнинг ахлоқи учун жавобгардир.

Шаҳар партия комитети ва барча район партия комитетларида партияга қабул қилиш олдидан кишилар билан суҳбат ўтказувчи комиссияларнинг ташкил этилганлиги ижобий натижа бермоқда. Ҳаёт бу йўлнинг бирдан-бир тўғри йўл эканлигини кўрсатди. Бундай комиссиялар коммунистларнинг аризалари ва шахсий ишларини бюродан олдин синчиклаб ўрганадилар. Бу билан улар шаҳар, район партия комитетлари ишини анча енгиллаштирмоқда.

КПСС Уставида коммунистларни партиядан ўчиришда шошма-шошарликка йўл қўймаслик, коммунистнинг қилган гуноҳларини астойдил текшириб кўриш, масалага жиддий караш лозимлиги қайд қилинган. Партия мажлисининг оддий кўпчилиги эмас, балки учдан икки қисми партия сафидан ўчиришга ҳақли. Шундай бўлишига қарамасдан айрим партия ташкилотлари Уставнинг бу моддасини бузишга йўл қўймоқдалар. Масалан, «Узгипроводхоз» партия ташкилоти КПСС аъзоси Т. Ёқубовни партиядан ўчирди. Октябрь район партия комитети мажлис қарорини тасдиқлади. Шаҳар партия комитети комиссияси ўтказган текширувда аниқланишича бу партия ташкилоти ишга нотўғри муносабатда бўлган. Партия ташкилоти ҳисобидаги 77 коммунистдан мажлисда 37 киши қатнашган. Шулардан 22 таси Т. Ёқубовни партиядан ўчиришни ёқлаб овоз берган. Бу албатта Уставни бузишдир. Шаҳар партия комитети Т. Ёқубовнинг шахсий ишини қайта кўриб чиқишга тавсия этди. Коммунистнинг тақдирига бундай юзаки муносабатда бўлиш ҳоллари такрорланмаслиги керак.

Баъзи район партия комитетлари коммунистларнинг шахсий ишларини бошланғич ташкилотда муҳокама қилмай, бирданига комитетда муҳокама қилишади. Баъзан эса коммунистларнинг шахсий иши ўз вақтида кўриб чиқилмайди ҳам. Партия комитетлари ишида бундай камчиликларга ҳеч ўрин бўлмаслиги керак.

Партия ташкилотларини ғоявий ва сиёсий жиҳатдан чиниқтиришда коммунистик интизом ҳал қилувчи роль ўйнайди. Партия Уставига риоя қилиш ҳар бир коммунистнинг, партия ташкилотларининг муқаддас бурчидир. Партия Уставини бузиш катта жиноят. Устав коммунистларнинг ҳаёт қонунидир.

А. ШЧЕРБАКОВ,
Тошкент шаҳар партия комитети ташкилий ишлар бўлимининг мудири.

Тожибой Урозбоев юрагида ўти бор ёшлардан. У Олмалиқ мис эритиш заводида меҳнат қилиш билан бирга Тошкент политехника институтининг учинчи курсида сиртдан ҳам ўқимоқда. Ишни ҳам, ўқишни ҳам уддалаапти бу азамат. Смена нормаларини доимо ортиғи билан адо этиб, республикамиз тўйига муносиб тўёна тайёрламоқда. Суратда: ўртоқ Т. Урозбоев.

А. Тўраев фотоси.

БИР УСТОЗГА ИККИ ШОГИРД

Ҳарбир корхонанинг ўз ижодкорлари, тиним билмас рационализатор ва ихтирочилари бор. Пойтахтдаги «Главсредазспецмонтаж»га қарашли 93-ихтисослашган трестда ҳам бундай ижодкорлар оз эмас. Икки юздан ортиқ рационализатор ва ихтирочилар меҳнат унумдорлигини ошириш ва иш шароитини енгиллаштиришга ёрдам берувчи янгидан-янги таклифлар устида ишлаб келишяпти.

Трестнинг Чирчиқдаги «Промтехмонтаж» бошқармаси ишлаб чиқариш техника бўлимининг бошлиғи В. И. Великанов 10 дан ортиқ таклифнинг авторидир. Унинг ишлаб чиқаришга татбиқ этилган таклифлари давлатнинг 51 ярим минг сўмлик маблағини иқтисод қилиш имконини берди.

Шуниси қувончлики, рационализаторлик билан инженер-техник ходимларнинг ўзгина шуғулланиб қолмай, оддий ишчилар ҳам ижодкорлар сафига қўшилмоқдалар. Тошкентдаги «Энергомонтаж» бошқармасининг 6-разрядли электрослесари А. С. Рожков йил бошидан бери бир неча рационализаторлик таклифи киритди. Бунинг натижасида давлатнинг 1188 сўмлик маблағи тежалди.

557-УНР прораби В. И. Поповни монтажчилар яхши қурувчи сифатидагина эмас, истеъдодли ижодкор сифатида ҳам танийдилар. У 20 йилдан бери йиғма-темирбетон ва металл конструкцияларини монтаж қилишда ишлайди. Ҳозирги вақтда прораб бўлиб ишлаётган бу тажрибали бинокор ўз касбдошларининг меҳнатини янада енгиллаштириш учун тинмай ғамхўрлик қилмоқда. У техника хавфсизлигини яхшилайдиган бир неча таклифнинг ижодчисидир. В. И. Попов 15 минг сўмдан ортиқ маблағни тежаб қолишга имкон берувчи таклифлар киритган.

Навқирон Чирчиқ шаҳрида ҳам тиним билмас кишилар сафи кенгайиб бораётир. «Промтехмонтаж» бошқармасининг юқори босимли трубопроводлар монтаж қилиш бригадасининг бошлиғи П. А. Каурцев 25 йилдан бери шу соҳада ишлайди. Унинг билими, кўп йиллик тажрибаси ўз касбини чуқур ўрганишга, кўпгина ишларни енгиллаштириш тадбирларини кўришга имкон берди. Унинг таклифлари Чирчиқ электрохимия комбинати объектларини қуришда қўлланилди ва натижада 15 минг сўм фойда кўрилди.

Трест қурувчилари ҳаётидан бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Бу ерда ижодкорлар сафи кенгайиб бораётганини биргина мисолнинг ўзида кўриш мумкин: шу йилнинг 7 ойи мобайнида трест бўйича 100 дан ортиқ рационализаторлик ва ихтирочилик таклифлари йиғилди.

Яқинда 93-ихтисослаштирилган трестнинг рационализаторлари ажойиб ташаббус бошладилар. Ҳарбир ижодкор ўзининг икки дўстини рационализаторлар сафига тортишга аҳд қилди. Шундай қилиб трестдаги ҳарбир рационализаторнинг иккитадан шогирди бор. Трест қурувчилари Республика юбилейини ана шундай совғалар билан кутиб олишаяпти. Келажакда эса рационализаторлар сафига яна янги ижодкорлар қўшилади. Трест ижодкорларининг мақсади ҳам шу.

М. СУЛТОНОВ,
«Госсредазстрой» инженери.

ПЛАНДАН ТАШҚАРИ ГАЗЛАМАЛАР

Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 40 йиллик тўйини муносиб кутиб олиш учун бошланган мусобақа ташаббускори — Тошкент тўқимачилик комбинатининг коллективи янгидан-янги зафарларни қўлга киритмоқда. Тўқимачилар ғоят кўтаринки руҳ билан меҳнат қилиб етти ойлик топшириқни ортиғи билан бажардилар. Планга қўшимча равишда 1 миллион 643 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Етти ойлик планга қўшимча элюртга 55 тонна калава ип, 1 миллион 398 минг метр хом сурп ва 731 минг метр тайёр газлама етказиб берилди.

Комбинат меҳнат аҳли республикамиз юбилейини зафарлар билан кутиб олиш иштиёқида тер тўкмоқда. Шу кунларда социалистик мусобақа тағин ҳам авж олдириб юборилди.

А. ВАЛИЕВ.

ШАХТЁРЛАР КУНИ ОЛДИДАН

ДЕПУТАТ БОШЛИҚ БРИГАДАДА

Хўжа Алиқулов кўмир разрезига экскаватор машинистининг ёрдамчиси бўлиб келганида унинг шунчалик тез малака тўплаши, ёрдамчиликдан раҳбарликка кўтарилишини кўпчилик ўйламаган эди. Ёш экскаваторчи ўз ишига жон-дилдан киришди. Тез орада экскаватор машинисти бўлиб олди. У билим юртида олган назарий билимини ишлаб чиқариш билан чамбарчас боғлаб олиб борди.

Алиқулов ишга бошқалардан эртароқ келар, иш жойини озода қилиб, бўш вагонлар келишига ҳамма нарсани тахт қилиб қўяр эди. Бир қарашда кўзга ташланмайдиган баъзи бир имкониятларни у усталик билан топиб, ишга соларди.

Одатда экскаватор цикли учун 35 секунд белгиланган эди. Машинист Алиқулов бу муддатни 17—18 секундга қисқартирди. Албатта, четдан қараганда бунинг унчалик катта аҳамияти йўқдек кўринади. Лекин ёш экскаваторчи ана шу тежаб қолинган вақт ҳисобига нормадан ташқари юзлаб тонна «қора олтин»ни ортиб жўнатди.

Вақт ўтиши билан тажрибали машинист разрезнинг илғор despкончиларидан бирига айланди, жамоат ишларида ҳам актив қатнаша бошлади. Хўжа Алиқулов экскаваторчилар бригадасининг бошлиғи қилиб тайинланди.

Тўғри, ҳар бир бригадада ҳам илғорлар бўлади. Лекин битта илғор ишчи бутун бригаданинг ишини қилолмайди. Алиқуловнинг ўзи ишлайдиган бригада ҳам қолоқ эди. Ўзи раҳбар бўлганидан кейин бригадани илғорлар сафига олиб чиқиш учун барча имкониятлардан фойдаланди. Ҳозирги кунда бу аҳил коллектив коммунистик меҳнат бригадаси номини олган.

Разрез кончилари бу жонкуяр бригадирни жуда ҳурмат қилишади. Улар Хўжа Алиқуловни Ўзбекистон ССР Олий Советига депутат қилиб сайлаганларида ҳам унинг меҳнатсеварлигини, инсонпарварлигини яхши билган эдилар.

Депутат бошлиқ пешқадам бригада кончилари мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланиб, 7 ойлик кўмир ортиш нормасини 6 ярим ойда бажардилар ва пландан ташқари 4 минг тоннадан кўпроқ ёқилғи ортиб жўнатдилар. Бригадада Хўжа Алиқуловнинг ўзига ўхшаш илғорлар оз эмас. А. Мирсаитов, А. Золотницкий, О. Аблямитов каби кончилар шулар жумласидандир. Булар ҳар сменада нормадан ташқари 80—100 тоннагача қора олтин ортиб беришаяпти.

Кўмир разрезининг ўзи ҳам коммунистик меҳнат коллективи номини олиш учун курашаётир. Разрез кончилари етти ойлик планни ошириб бажариб, йил бошидан буён пландан ташқари 21 минг 800 тонна кўмир қазиб чиқаришга муваффақ бўлдилар. Разрез кончилари шахтёрлар куни ҳамда Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 40 йиллик байрамларини муносиб кутиб олиш учун янада кўпроқ кўмир қазиб чиқаришга сўз беришган. Бунда депутат Хўжа Алиқулов бошлиқ бригаданинг ҳам салмоқли ҳиссаси бўлади.

И. АҲМЕДОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг штатсиз мухбири.

Тошкентдаги 1-пойафзал фабрикаси коллективи ҳар куни беш минут вақтни ишлаб чиқариш гимнастикасига бағишлайди. Беш минут ичида барчанинг ҳордиғи чиқиб яна ғайрат билан меҳнат қилабошлайди. Гимнастика машғулотларини тажрибали спортчилар олиб боришяпти. Суратда: 8-цехда ишлаб чиқариш гимнастикаси пайти тасвирланган.

Р. Шамсуддинов фотоси,
(ЎзТАГ фотохроникаси).

225-УНР бинокорлари қўлидан чиқаётган кўркам турар-жойлар чирчиқликлар дилини хушнуд қиляпти. Айниқса Т. Рўзиматов бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари тез ва соз ишлашда барчага ўрнак. Қўли гул бинокорлар янги-янги посёлкалар, шаҳарчалар барпо этмоқдалар. Суратда: Т. Рўзиматов (чапда) ва бригада аъзоси Д. Аблаев ўртоқлар навбатдаги бино лойиҳасини кўздан кечиришаяпти.

О. Левак фотоси.

ЮБИЛЕЙГА МЕҲНАТ СОВҒАЛАРИ

МИНГИНЧИ ТАКЛИФ

Чирчиқ химия машинасозлиги заводида Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 40 йиллиги шарафига рационализатор ва ихтирочилар эстафетаси эълон қилинди. Корхона рационализаторлик ва ихтирочилик бюросига деярлик ҳар куни бир янги таклиф тушмоқда. Улар ишлаб чиқариш маданиятини яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва хомашёни иқтисод қилишга қаратилган қимматли таклифлардир.

Завод рационализаторлари етти йиллик фондини бойитиш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини бекаму-кўст адо этмоқдалар. Яқинда корхонада етти йиллик мобайнида киритилган мингинчи таклиф ишлаб чиқаришга жорий қилинди. Ўтган беш ярим йил ичида киритилган ва ишлаб чиқаришга жорий қилинган таклифлар эвазига корхона 900 минг сўмлик иқтисодий фойда кўрди.

Шуниси қувонарлики, янгилик изловчилар сафи мутахассисларгина эмас, балки ишчилар ҳисобига ҳам кенгаймоқда. Конструкторлардан И. Аъзамов, Ю. Шиматов, токарь А. Карнаухов, слесарь А. Стрельцов ва бошқа ишлаб чиқариш новаторлари энг актив рационализатор ҳисобланадилар. Уларнинг ҳар бири 10—15 қимматли таклифнинг авторидир.

Л. ОЛЕГОВ.

МАШИНАСОЗЛАР ТАРАДДУДИ

Бепоён пахта далаларида етиштирилаётган мўл ҳосилни йиғиб-териб олиш учун республикамизнинг ҳамма меҳнаткашлари бирдек тараддуд кўришаяпти. Шулар қатори заводимиз машинасозлари ҳам йиғим-терим мавсумига тайёрланмоқдалар. Шу йилнинг 6 ойи мобайнида пландан ташқари 232,6 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Завод меҳнаткашлари пахтакорларга пландан ташқари кўплаб сеялка, кўрак чувиш машиналари, аэрозол мосламаси ҳамда запас қисмлари юборди. Шунингдек пахта тозалаш заводларига ҳам машиналарнинг янги узеллари жўнатилди.

Сеялка ишлаб чиқариш цехида янги участка ташкил этилган. Бу ерда терим машинасининг рама ҳамда бункерларини пайвандлаш учун кабиналар қурилди.

Заводимиз меҳнаткашлари бу йил пахтакорлар учун яна бир совға тайёрладилар: терим мавсумигача 100 та «ПХ—1,2» маркали машина ишлаб чиқарилади. Бу машина тўкилган пахтани теради.

Шундай қилиб «Узбексельмаш» машинасозлари Ўзбекистон ССР ҳамда Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик юбилейига ҳам, пахтакорларга ҳам муносиб совғалар тайёрлашмоқда.

Ж. ПИРМУҲАМЕДОВ.
«Узбексельмаш» заводининг инженери, «Тошкент ҳақиқати»нинг штатсиз мухбири.

Саноат САҲИФАСИ

Адабиёт саҳифаси

ДАВР ТАРОНАЛАРИ

ИККИ ЛАВҲА

I.

Трактор гувиллаб тоғ ёнбағрида,
Ернинг баданини қашлайди аста.
Баҳраманд бўлишиб тонгнинг баҳридан,
Қўзилар ёйилган ўтлоқда.
пастда!

Майсалар шабнамин аста учириб,
Қўзилар баррасин сийпар майин ел.
Хаёлни тоғлардан боққа кўчириб
Қайдадир сайрашар,
Қалдирғоч,
Булбул...
Кенг бағир боғ ерлар,
олтин далалар.

Бахмалдай соз кийим кийипти янги.
Шафақ парчасидай хандон лолалар...
Эҳ, қандай ажойиб ўлкамнинг тонгги!

II.

Эртанинг ёқимли шаббодасига.
Қоришиб Москвадан таралади куй.
Куч бериб кишининг иродасига
Юракка меҳрдан гул солади куй.
Ўрмонлар,
боғлардан ошиб ўтади,
Тўсиқ бўлолмайди қоматли тоғлар.
Яшнайди, гўёки шундан қишлоқлар!
Ғўзани илк марта сийпаб ўпади!
Дўстлик,
озодликни мадҳ этаду у.
Юракдан чиқади янграқ оҳангги.
Эркин кабутардек кўкда кезар куй,
Эҳ, қандай ажойиб ўлкамнинг тонгги!

Муҳаммаджон АҲМЕДОВ.

Москва.

КЎЧАМ ХАЁЛЛАРИ

Ноёб ёдгорлик-кўчам,
Яшаб келар қадимдан.
Ундан ўтган кўп одам,
Из қолган ҳар қадамдан.
Ҳар кун неча-нечадан
Одам ўтди ҳоримай.
Бобом юрган кўчадан
Отам ўтди ҳоримай,
Тутиб ўғлим қўлидан,
Кўчамга қўйиб ҳавас,
Мен бораман бу йўлдан,
Бобом йўли-муқаддас!
Юрар шундан набирам,
Набирам-набираси.
Аммо ўчмайди бир дам
Бобомнинг хотираси!
Бу йўл бўлган хароба:
Мушкул замонлар ўтган
Бу кўчадан баробар
Яхши-ёмонлар ўтган.
Ёмон излар йўқолган,
Ярқирар кўчам юзи.
Бу йўлда мангу қолган
Фақат яхшилар изи.

САЙЕР.

Яқинда шифохона хизматчилари халқ опера театри ҳузурида ўзбек музикали драма ва комедия студияси ташкил этилди. Бу ёш ижодий коллектив ўзининг илк меваси — драматург Шукур Саъдулла билан бастакорлар Собир Бобоев, Дони Зокировларнинг «Далада байрам» музикали драмасини кўрсатди. Суратда: «Далада байрам» музикали драмасининг бешинчи кўринишидан парча. (чапдан) Шер ака ролида — 2-кон заводи ишчиси А. Йўлдошев, Қамбархон ролида — шифокорлик билим юртининг ўқувчиси Р. Шоаҳмедова ва Отақулов ролида — мактаб ўқувчиси А. Комилов ўртоқлар.

Р. Шамсуддинов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ОЛТИН ЖАМОЛ ЎЛКАМ

(ҚЎШИҚ)

Меҳрим қўшиғини тингла, эй диёр,
Туғилдиму, кўрдим бағрингда баҳор.
Кўзимга тўтиё олтин тупроғинг,
Бахту толега ёр улуғ халқинг бор.
Ишқинг юракларга зўр оташ солар.
Дилбар қўшиқларинг дилни эркалар.
Боғингда зар сочин тарайди офтоб,

Шон билан бошланур нурли эрталар.
Илҳом чашмасидир иқболинг сенинг,
Кўклардан юксакдир камолинг сенинг.
Дилрабо қизларинг табассумидек,
Зебо, жилвагардир жамолинг сенинг,

Анвар ИСРОИЛОВ

СЕНИНГ МУҲАББАТИНГ

Ҳар кўрганда ўт олиб қалбим,
Уз ёғимга ўзим қоврилиб.
Бирон сўзни айтолмас лабим,
Гоҳ юрагим титрар ҳовриқиб.
Висолингга ошиққан чоғда,
Мен тайёрман бутун ғовларга.
Лекин баъзан қоламан доғда,
Рашким келиб рақиб, ёвларга.
Муҳаббатнинг ҳар кўринишин,
Этмоқчидек бўлиб ошкор.
Минг бор изҳор этиб севишим,
Савол билан боқаман такрор.
Бепарводек турасан у он,
Гўё қалбинг севгисиз бўмбўш.
Мен сезаман юрагинг туғён,
Кўтарганда бўласан нохуш.
Қайсарлигинг бор бироз эркам,
Озор бериб қийнайсан мени.
Гар севсанг-да, мени чинакам,
Кўрмагандай ўтасан мени.
Мен ҳам гоҳо қалбим ўксиниб,
Тарк этмоқчи бўламан ишқни.
Бироқ қалбим ортиқ тилиниб,
Ишқ денгизи уради тошқин.
Вақти келса қайсарлигинг ҳам,
Ҳумор қилар менга ишон, ёр.
Сени севдим, севаман ҳар дам,
Муҳаббатсиз олам менга тор!

Мукамбар ОРИПОВА.

ГУЛЛАР

Чечак гуллар, безак гуллар
Юз очибди — бари-да...
Хушбўй ҳидлар уфиришиб,
Яшнар қуёш зарида.
Бир томонда тўтиёйи,
Карнай гуллар чамани.
Бир томонда садарайҳон...
Мафтун этади мани.
Ҳаммаси ҳам бир-биридан
Утар нозу адода.
Баргчалари чапак чалар
Енгил эсган сабода.
Кузатаман боғ — гулзорим,
Гуллар яшнаб, кулф урар.
Келинг дўстлар, бу чаманда,
Ором олар кўнгиллар.

Тўлқин ҲАКИМОВ.

(ҲИКОЯ)

ЮРАК

Ташқарида бўрон увиллар, телефон симлари шамол зарбига бардош беролмагандай мунгли чийилларди. Ичкарида электрнинг таскин берувчи ёруғ нури остида ҳаёт учун кураш борарди. Оғзига дока тутган кишилар операция столи устига сал энгашиб ништар ураётгач врачнинг ишорасини англаб олар, айтганини ҳозир қиларди.

Насиба хирург йигитнинг ишончли, дадил ҳаракатига маҳлиё бўлиб тикилиб турар. ўзининг нима учун бу ерда эканлигини унутиб юборганди. Операция қандай ўтаркин?..

Николайнинг аҳволи оғир. Қисқа-қисқа нафас оларди, юраги ишдан чиққан. Уни рентгенга солишди. Ҳаёти хавф остида. Рангги чойшабдай оқариб кетган. Лаблари қақраган...

— Беморни ким операция қилади? Бу ерда ҳеч қачон бундай операция бўлмаган,— ташвишланиб гапирди бош врач Савин.

Абдулла ҳамкасбларига қаради. ҳечкимдан садо чиқмади. Нима қилиш керак? Наҳотки бир инсоннинг умри узилса...

Абдулла устози Карим Зуфаровичнинг сўзларини эслади.

— Киши врачга энг азиз нарсани — ҳаётини ишониб топширади. Врачлик дунёда энг масъулиятли иш,— дерди профессор шогирдларига такрор-такрор.

Бош врач Савин тажрибали хирург. Аммо киши юрагига қўл урмагач. Ботинмай турибди. Менчи?.. Ахир шу пайтда асқатмасам, нега ўқидим?! Оқ халат кийиб юриш учунми?!» — ўйларди Абдулла.

— Мен операция қиламан.

Ҳамма Абдуллага қаради. Бу йигит нимага ишонади? Институтни битирганига атиги икки йил бўлибди-ю, юракни операция қилармиш! Баъзилар унга умид билан, баъзилар шубҳа билан қарашди. Абдулланинг юзи ҳаяжондан оқариб кетгач, қўллари билинар-билинмас титрарди. Йўқ. Хирург ҳаяжонланмаслиги, қўли қалтирамаслиги керак.

Беморнинг қариндошларидан розилик олинди.

Абдулла қушчадек талпиниб турган юракни кўрди-ю, шошиб қолди. Юракни у ўйлаганча ёғ босмаган, юрак пардаси қалинлашиб қотиб қолган. Буни қалқон касали дейишади. Абдулла юрагига тушган ваҳимани босди. Ҳозир бемор операция қилинмаса, юрак тўхтаб қолиши муқаррар. У ассистентга қаради. Хирург юракни ўраб олган пардани, ундан аста ажрата бошлади.

Операция хонасида, мана, ярим соатдан буён ҳаёт учун кураш кетмоқда. Сукунат. Фақат врачнинг қисқа-қисқа буйруғи эшитилади:

— Ништар!..

— Қисқич! Яна қисқич!

— Пульс?

Юрак уриши тўхтагандай бўлди. Абдуллачи муздек тер босди.

— Пульс йўқ! — томир уришини махсус аппаратда текшириб турган Насибанинг овози Абдулланинг овозига жўр бўлиб кетди:

— Аделаин! Укол!

Уколдан сўнг юракка яна жон кирди, у бир зум дам олди-ю, яна ишга тушиб кетди.

— Пинцет!..

— Игна... Яна...

Мана, хирург қаддини ростлади. Насиба Абдулланинг пешонасидаги мунчоқ-мунчоқ терларни дока билан артиб қўйди, Абдулла Насибага кўз қирини ташлади-да, яна ишга киришди. Энди у катта-катта чок қилиб, юракка йўл очилган жойни тикаётган эди...

Абдулла қўлқопни ечди-ю, дам олиш хонасига кириб, ўзини диванга ташлади, кўзларини юмди. Шу пайт эшик очилгандай бўлди. У киприкларини ҳорғин кўтариб қаради. Насиба эшик зулфини ушлаганча ўзи учун қадрдон кишига меҳр билан тикилиб турарди. Унинг нигоҳида, кўзларида шунчалик латофат бор эдики, Абдулланинг юраги тез-тез ура бошлади. Ўша институтда бирга ўқиган Насибами шу? Қизнинг кўзларидан меҳр ёғилиб турарди.

Абдулла қизга қаради-ю бир дақиқа эшик олдида Насиба ўрнида Зуҳрачи кўргандек бўлди. «Хомтаъма бўлманг» — Зуҳра оғзидан эшитган бу сўнгги дағал сўзлар юракка яна қайта санчилди. Наҳотки унутмаган бўлса! Йўқ, биринчи муҳаббат унитилмайди, изи абадий қолади, ҳатто уни эслаш юракни қитиқлайди. Абдулланинг кўзига ҳозиргача ўзи операция қилган Николайнинг талпиниб турган юраги кўриниб кетди. У хаёлни силкитиб ташлаб Насибага қаради.

Насиба Абдулладаги ўзгаришни сезди-ю эшикни оҳиста беркитиб чиқиб кетди. Насибанинг кўнгли қувончга тўлди. Муҳаббат тўлқини юракни ларзага солди. Ҳа, тўғри, Насибанинг ўзи ҳам кейинги вақтда муҳаббатини яширмасди. Ахир шу шаҳарга Абдулла билан бирга келишинигг ўзи унинг кўнглидагини очиб бермаганми?! Лекин у кўнглидагини ёрилиб айтмаган, фақат Абдуллага яширинча меҳр тўла нигоҳ ташларди.

* * *

Абдулла шаҳарчада неча йилларни ўтказди. Йиллар! Кишилар ҳаёти, саломатлиги учун кураш билан ўтган йиллар. Шу йиллар ичида меҳнати туфайли обрў топди, танилди, Кичик шаҳар эмасми, уни ҳамма танир, учрашган катта-кичик салом бериб ўтарди. Юрагига биринчи қўл урганн кон инженери Николай қадрдон бўлиб кетди. Тошкентга кетаётганини эшитиб аэропортга кузатиб қўйди.

Ҳозир эса баҳор, қишдан баҳорга ўтсангиз, баҳор нафосатини бутун вужудингиз билан сезасиз. Табиатнинг гул даври қалбларни қитиқлайди, юракка бир куч бағишлайдики, томирларда қоч мавж уради. Абдулла ҳали қор кетмаган шаҳардан пойтахтга келди-ю, ўтлар, гуллар ҳидига тўлган баҳор ҳавосидан тўйиб нафас олиб, ўзини билакларига куч қўшилгандай ҳис этди.

У институт ҳовлисига кириши билан рўпарадаги эшикка кириб кетгач аёлни танигандай бўлди. Нега чақиришди экан, деган хаёл билан буни унутди.

— Раҳмат, Абдулла, раҳмат,— деди профессор ёш шогирдининг қўлини қарияларга хос бўлмаган бир куч билан қисар экан.

— Нима учун, ўртоқ профессор?

— Ишончни оқлаганинг учун! Қийин шароитда юракни операция қилганинг учун! Айтмоқчи, биринчи операция тўғрисида ёзган хатингни сақлаб қўйганман. Қачон эди? Ҳа, шунга ҳам уч йил бўлибди. Вақт қиммат, Абдулла, вақт қиммат!

— Карим Зуфарович, менга эмас, ўзингизга раҳмат! Берган билимингиз учун қанча миннатдорчилик билдирсам ҳам камлик қилади.

Профессор Абдулланинг гапларини эшитмаганга солди, аммо кўзларида кўринган нам унинг ўз шогирдидан мамнунлигини кўрсатиб турарди.

— Уч йил. Ҳа, уч йил. Айтмоқчи, малака ошириш курсида юрак операцияси ҳақида лекция ўқиб берасан. Сени бекорга чақирганимиз йўқ, қандай лочинлигингни билиб қўйишсин. Устоз ва шогирднинг дилкаш суҳбати узоқ давом этди. Хотираларни эслашди, келгуси ишлар ҳақида маслаҳатлашишди.

У аллақандай руҳий енгиллик ва ширин хаёллар билан трамвай остановкасига етиб келганда қош қорайиб қолганди. Остановкада боя орқасидан кўзи тушган қиз трамвай кутиб турарди.

— Зуҳра!

— Абдулла ака, сизмисиз, қўрқитиб юбордингиз.

Улар самимий сўрашишди. Зуҳра нима учундир ҳорғин кўринар, орадан ўтган беш йил Зуҳрада кўпроқ из қолдирган, бир вақтлар порлаб турадиган кўзлари сўлғин эди.

— Профессордан эшитиб жуда суюндим, уч йил ичида ўнга яқин юракни операция қилибсиз.

Абдулла алланечук бўлиб кетди, юрагининг бир чеккаси «жиз» этди. «Наҳотки унутмаган бўлсам?!» Йўқ, бу олдинги Зуҳра эмас. Мен севган Зуҳра хушчақчақ, бир гапириб ўн куладиган қиз эди. Бу Зуҳра эса ғамгин, кўзларида ҳорғинлик акс этиб турибди. Ўзи эса жиддий...

— Қаерга борасиз, Абдулла ака?

— «Шарқ» меҳмонхонасига.

— Мен ҳам ўша ерга тушганман. Пиёда кета қолайлик.

Анча жойгача иккаласи ҳам ўз хаёли билан бўлди. Кўчада қўлтиқлашиб бораётган йигит-қизларга Зуҳра ҳавас билан тикилиб, зимдан Абдуллага қараб қўйди.

— Уйландингизми? — ниҳоят жимликни бузди у.

— Ҳа, уйландим. Насибага. Ўғилчамиз бор.

Орага яна жимлик чўкди. Абдулла Зуҳра ҳақида ўйлар, унинг нима учун паришонлигини билишга уринарди. Лекин хаёл беихтиёр студентлик йилларига бошлар, эски хотираларни чалкаштириб, қалаштириб ташларди. Абдулланинг эҳтирос тўла муҳаббатномасига шаддотлик билан жавоб ёзган шу қиз эмасмиди! Оқ конвертга солиб берилган икки энлик жавоб хат кўзига кўринди унинг. «Пойгада қирқ от қатнашади, совринни биттаси олади» — деб ёзилганди унда. Бу сўзлар Абдуллага умид бағишлади. Муҳаббат ғунча ёзди, камол топди, Зуҳра Абдуллада севги ўтини ёқиб ўзи исинар, аммо иситмасди. У йилларни эслаш оғир, аммо ўз лаззати бор. Юрагида бир ширин ғам пайдо бўлди, бутун бадачини қитиқлади.

Абдулланинг кўзи кейин очилди. Унинг юракдан чиқариб ёзган хатларини Зуҳра ётоқхонадаги қизларга ўқиб бераркан, биргалашиб, ҳеч нарса ваъда қилмайдиган, лекин умид бағишлайдиган жавоб ёзишаркан. Абдулла кечирди, ўз муҳаббати туфайли кечирди. Битириш олдидан комиссия бўлганда, тоғдаги энди қад кўтараётган шаҳарга ишга юборишни сўради, олисда, иш билан банд бўлиб, балки муҳаббат унутилар деб умид қилди у. Группада бор-йўқлигини Абдулла сезмай юрадиган Насиба ҳам шу шаҳарга йўлланма олди...

— Ўзинг-чи, Зуҳра? — деб сўради ниҳоят Абдулла.

Зуҳра анча сукунат сақлаб, сўнг тутилиб жавоб берди:

— Сиз юракни операция қиласиз. Юрак билан ўйнашиб бўлмаслигини яхши биласиз... Муҳаббат билан ҳам ўйнашиб бўлмас экан. Сизнинг олдингизда айбдорман, Абдулла ака!..

Зуҳранинг овози титраб кетди. Икки томчи ёш хиралашгач кўзларини ювиб киприклари орасидан думалади.

Ҳайдарали ИБРОҲИМОВ.

КИМЁГАР МАДҲИЯСИ

Мухаммас боғладим номингга жонон кимёгарсан,
Мухаммас-мас, ишинг оламча достон кимёгарсан.
Қучоғинг кенг фазолардек фаровон кимёгарсан,
Ҳаётга бебаҳо хуршиди тобон кимёгарсан.
Ажойиб мўъжизанг элларга шоён кимёгарсан.
Эшитгандим бобомдан бўйла бир афсона, ки Қорун —
Деган бир кимёгар ўтгану илми эмиш афсун.
Уриб дам қўрасига мисни тилла айламиш тун-кун,
Бироқ элга эмас, балки ўзига тўплаган олтин.
Бугун сен элга аммо соҳиб эҳсон кимёгарсан.
У қандай кучки, инсон бахтига ҳар йўқни бор этди,
Табиат сирларини эл кўзига ошкор этди.
Улуғвор юртимиз халқини юлдузларга ёр этди,
Совет байроғини Ой саҳнасига барқарор этди.
Бу куч бизнинг фанимиз, унга дармон кимёгарсан.
Яратдинг янги кон, бердинг ўғит ҳар бир зироатга,
Ҳарорат, куч ва қувват янгидан-янги саноатга.
Қўшиб ҳисса, бериб равнақ шу ғолиб илму ҳикматга,
Сенинг ҳар бир ишинг шону шарафдир аҳли меҳнатга.
Жаҳонни қойил этган зўр билимдон кимёгарсан.
Ғазал ёзди сенинг мадҳингга Васфий, кимё истаб.
Муносиб гулни сўз гулбоғидан сенга, расо истаб.
Саховатлик хазинангдан кўзига тўтиё истаб,
Ватан гулзорига янги сафо, янги зиё истаб.
Нечунки сен унинг илҳомига кон, кимёгарсан.

ВАСФИЙ.

БЎСТОНЛИҚҚА КЕЛИНГ

Кўрганмисиз Бўстонлиқнинг тоғларин,
Юрганмисиз кезиб гулшан боғларин?
Кўрмаганлар келиб кўрсин бу жойни:
Табиатга бахш этилган чиройни.
Қорлар эриб, ҳар тарафи гулшандир,
Унга боққан кўзлар мангу равшандир.
Нафис гуллар, сайроқ қушлар макони,
Нози-неъмат: мева, қаймоқ, бол... кони.
Бўстонлиқдир — бўстонларнинг кўрками,
Псном дарё — дарёларин улкани.
Угом, Чатқол, Кўксув унинг укаси,
Шарбат суви — меҳмонига туҳфаси.
Кўкни ўпиб турар мағрур Ойнатоғ,
Бағрида-чи? Ҳар қадамда бир булоқ!
Бу Қриммй, ёки Кавказ ҳавоси?
Кеча-кундуз тинмас булбул навоси.

Рўзимат ДАМИНОВ.

ЯХШИЛИКНИНГ ЎЗИ ЯХШИ-ДА

Минбар узра сўзлар қаҳрамон
Нурга чўмган бутун борлиғи,
Олтин нишон шўъласи томон
Товланади орзум ирмоғи
Гоҳ қўлларни қилиб ишора
Очар эди зеҳним қулфини.
Гоҳ авайлаб у неча бора
Силаб қўяр сумбул зулфини...
Унга боқиб дейман ўзимга:
Тилда номинг қоқса қанотин,
Кўринаркан олам кўзига
Сенинг ҳатто кичик одатинг.
Меҳнат этар элни улуғвор,
Яхши инсон — ҳаёт нақшида.
Яхшиликка нима баробар,
Яхшиликнинг ўзи яхшида.

Гулчеҳра ЖЎРАЕВА

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

ИЖОДИЙ САФАРИМИЗ ЯКУНЛАРИ

Самарқанд область Каттақўрғон шаҳар ўзбек драма театри ўзининг республикамизнинг гўзал пойтахти Тошкентда ўтказган ўн кунлик гастролларини муваффақият билан тугатди.

Ижодий сафаримизнинг муваффақиятли ўтишининг асосий сабабларидан бири репертуаримизнинг ранг-баранглиги ва замонавийлигида бўлди. Дарҳақиқат, театр коллективи кейинги икки-уч йил ичида ўз репертуарини замонавий темада ёзилган асарлар билан бойитди. Айниқса, Москвада партия ва ҳукумат раҳбарларининг санъат ходимлари билан бўлиб ўтган учрашувлари ва партиямизнинг кейинги қатор пленуми қарорлари театримизнинг репертуар планини қайта кўриб чиқиб, тубдан ўзгартиришга сабаб бўлди.

Коллективимиз республикамизнинг пойтахти Тошкентга қилинган катта сафарга қисқа вақт ичида тайёрланиб, пойтахтлик талабчан томошабинларига қатор спектакллар кўрсатди. Н. Сафаровнинг «Уйғониш», ҳинд драматурги П. Досснинг «Бузилган бола», қардош туркман драматурги Р. Мухторовнинг «Ким жиноятчи», З. Фатхуллиннинг «Обиҳаёт», тожик драматурги С. Улуғзоданинг «Гавҳар шамчироқ», маҳаллий ёш драматург Ё. Худойқуловнинг «Дугоналар», рус драматургиясидан А. Чаковский ва П. Павловскийларнинг «Йўқолган севги» («Олис юлдуз шўъласи») ва икки бўлимдан иборат катта программада концерт намойиш этди. Ҳар бир спектаклимизни кенг томошабин оммаси қизғин кутиб олиб, томошаларимиз ҳақида ўз фикрларини баён қилдилар. Буни биз гастроль кунлари матбуот саҳифаларида ҳам ўқиб турдик. Шунингдек, 3 август куни Ўзбекистон театр жамияти ташаббуси билан ўтказилган спектаклларимиз ҳақидаги жамоатчилик муҳокамасида айтиб ўтилган фикр ва мулоҳазалар коллективимизнинг келгуси ишларида муҳим аҳамият касб этади.

Театр коллективи ўз спектакль ва концерт номерларини радио, телевидение орқали ҳам намойиш қилди.

Коллективимиз Тошкент томошабинларига маданий хизмат қилиш билан бирга Тошкент областининг қатор районларида ҳам томошалар кўрсатди.

1964 йилнинг кузида республикамиз тарихида ҳам, театримиз тарихида ҳам катта воқеа бўлади. Ўзбекистон ССР ва Ўзкомпартиянинг 40 йиллик тўйи Каттақўрғон шаҳар ўзбек драма театрининг ҳам ташкил топганига 40 йил тўлиши тантаналари билан уланиб кетади. Театр коллективи ҳар иккала юбилейни муносиб кутиб олиш учун зўр тайёргарлик кўрмоқда. Биз шу кунларда ҳар иккала юбилейга атаб иккита янги асарни — Ў. Умарбековнинг «Бўронли йиллар» ҳамда Ф. Насриддиновнинг «Баҳор гуллари» номли асарларини қўлга олдик. Бундан ташқари театр ўз ички имкониятларини ҳисобга олиб жаҳон драматургиясидан В. Шекспирнинг «Гамлет» трагедиясини саҳналаштиришни планлаштирган.

Коллективимизнинг бу сафари Тошкент томошабинлари билан илк учрашув бўлди. Ўйлаймизки, бундай ижодий учрашувлар бундан кейин ҳам ажойиб традицияга айланиб қолади.

Яна кўришгунча хайр, қадрдон тошкентлик томошабинлар.

Рихси ОРИФЖОНОВ,
Каттақўрғон шаҳар ўзбек драма театрининг бош режиссёри.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИЗОР

16 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА:

Ўзбек тилида: 12.00 — Эрталабки гимнастика машғулоти, 12.20 — Пионер машъаллари, 12.40 — Волга қиссаси (телевизион очерк). 13.00 — Моҳир қўллар.

Рус тилида: 13.20 — Совет спорти (киножурнал). 13.30 — Концерт (болалар учун). 14.00 — Сеҳрли ип (илмий-оммабоп фильм). 14.10 — Хатларни ўқиб.

Ўзбек тилида: 14.30 — Фурқат (бадиий фильм).

Рус тилида: 17.00 — Довюрак Ганс (мультипликацион фильм), 17.25 — Санъат ороли (илмий-оммабоп фильм). 17.35 — Реклама ва эълонлар, 17.45 — Телевизион янгиликлар, 18.00 — Эстрада концерти, 18.35 — Кун янгиликлари (киножурнал). 18.45 — Эркаклар неча, бугун ва... (кинокомедия).

Ўзбек тилида: 20.15 — Телевизион янгиликлар, 20.30 — Муштум журналининг обзори, 20.55 — Каттақўрғон шаҳар драма театрининг «Уйғониш» ва «Оби ҳаёт» спектаклларидан парчалар. 22.15 — Концерт (далада ишлаётганлар учун).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 16/VIII да кундуз Кармен, кечқурун Севилья сартароши, 18/VIII да Боғчасарой фонтани.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — Тез кунда 1964/65 йил қишки мавсумининг очилиши.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 16/VIII да Икки билагузук, 17/VIII да Тошболта ошиқ.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Довидбек — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Дон Сезар де Базан — «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун).

Аршин мололон — «ВАТАН» (кеч соат 8 ва 9-45 минутда), НАВОИЙ номли (эрталаб 10, кундуз 1 ярим ва кеч 5 да).

Қара, йўл кўринади — «ИСКРА» (кеч 6 дан), «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Граф Монте-Кристо (1 ва 2-серияси) — «ИСКРА» (кеч 6 гача).

Алданган алдамчилар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 11046 ИНДЕКС 64695. Нашр. № 1820.